

EUROOPA KOHTU ARVAMUS 1/03 (täiskogu)

7. veebruar 2006

Sisukord

Arvamuse taotluse kontekst	I - 1155
EÜ asutamislepingu asjakohased sätted	I - 1155
Ühenduse õigusaktid arvamuse taotlemise ajal	I - 1158
Määrus (EÜ) nr 44/2001	I - 1158
Brüsseli konventsioon	I - 1159
Lugano konventsioon	I - 1160
Kavandatavat lepingut puudutavate ettevalmistustööde kronoloogia	I - 1161
Kavandatava lepingu ese ja nõukogu esitatud arvamuse taotlus	I - 1163
Liikmesriikide ja institutsioonide kirjalikud märkused	I - 1166
Taotluse vastuvõetavus	I - 1167
Põhiküsimus	I - 1167
Otsene välispädevus	I - 1168
Tuletatud välispädevus	I - 1168
AETR-i kohtuotsusest tulenevatel põhimõtetel rajanev ainupädevus	I - 1170
— Asjakohase valdkonna kindlakstegemine	I - 1176
— „Eraldumisklausel”	I - 1183
— Kavandatava lepingu ja ühendusesiseste eeskirjade sätete samasus	I - 1186

EÜ ARTIKLI 300 LÕIKE 6 ALUSEL ANTUD ARVAMUS

Liikmesriikide ja institutsioonide suulised märkused	I - 1189
Esimene Euroopa Kohtu esitatud küsimus	I - 1190
Teine Euroopa Kohtu esitatud küsimus	I - 1191
Kolmas Euroopa Kohtu esitatud küsimus	I - 1192
Neljas Euroopa Kohtu esitatud küsimus	I - 1193
Euroopa Kohtu seisukoht	I - 1194
Taotluse vastuvõetavus	I - 1194
Põhiküsimus	I - 1195
Ühenduse pädevus sõlmida rahvusvahelisi lepinguid	I - 1195
Ühenduse pädevus sõlmida uus Lugano konventsioon	I - 1200
— Kohtualluvuse eeskirjad	I - 1202
— Kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist tsiviil- ja kaubandusajades käsitlevad eeskirjad	I - 1209

Arvamuse menetluses 1/03,

mille esemeks on 5. märtsil 2003 EÜ artikli 300 lõike 6 alusel Euroopa Liidu Nõukogu poolt esitatud arvamuse taotlus,

EUROOPA KOHUS (täiskogu),

koosseisus president V. Skouris, kodade esimehed C. W. A. Timmermans, A. Rosas (ettekandja), K. Schieman, J. Makarczyk ja J. Malenovský, kohtunikud J.-P. Puissochet, R. Schintgen, N. Colneric, S. von Bahr, J. N. Cunha Rodrigues, R. Silva de Lapuerta, K. Lenaerts, P. Kūris, E. Juhász, G. Arestis, A. Borg Barthet, M. Ilešič, J. Klučka, U. Lõhmus ja E. Levits,

kohtusekretärid: asekohtusekretär H. von Holstein ja vanemametnik M.-F. Contet,

arvestades kirjalikus menetluses ja 19. oktoobril 2004 toimunud kohtuistungil esitatut,

arvestades märkusi, mille esitasid:

- Euroopa Liidu Nõukogu, esindajad: J. Schutte ja J.-P. Hix,

- Tšehhi valitsus, esindaja: T. Boček,

- Taani valitsus, esindaja: J. Molde,

- Saksamaa valitsus, esindajad: W.-D. Plessing, A. Dittrich ja A. Tiemann,

- Kreeka valitsus, esindajad: A. Samoni-Rantou ja S. Chala,

- Hispaania valitsus, esindaja: N. Díaz Abad,

- Prantsuse valitsus, esindajad: R. Abraham, G. de Bergues ja A. Bodard-Hermant,
- Iirimaa, esindajad: D. O'Hagan ja J. Gormley, keda abistasid P. Sreenan, *SC*, ja N. Hyland, *BL*,
- Itaalia valitsus, esindaja: I. M. Braguglia,
- Hollandi valitsus, esindaja: S. Terstal,
- Poola valitsus, esindaja: S. Królak,
- Portugali valitsus, esindajad: L. Fernandes ja R. Correia,
- Soome valitsus, esindaja: A. Guimaraes-Purokoski,
- Rootsi valitsus, esindaja: A. Kruse,

- Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: R. Caudwell, keda abistas *barrister* A. Dashwood,

- Euroopa Parlament, esindajad: H. Duintjer Tebbens ja A. Caiola,

- Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: J. Iglesias Buhigues, A.-M. Rouchaud-Joët ja M. Wilderspin,

olles 15. aprillil 2005 kinnisel nõupidamisel ära kuulanud peakohtujuristi L. A. Geelhoedi, kohtujuristid F. G. Jacobsi, P. Léger', D. Ruíz-Jarabo Colomeri, A. Tizzano, C. Stix-Hackli, J. Kokotti ja M. Poiares Maduro,

annab järgmise

arvamuse

- 1 Taotlus käsitleb Euroopa Ühenduse ainu- või jagatud pädevust sõlmida uus konventsioon kohtualluvuse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades, mis on mõeldud praeguse Lugano konventsiooni asendamiseks (edaspidi „kavandatav leping” või „uus Lugano konventsioon”).

- 2 EÜ artikli 300 lõike 6 kohaselt „Euroopa Parlament, nõukogu, komisjon või liikmesriik võivad saada Euroopa Kohtu arvamuse selle kohta, kas kavas olev leping on kooskõlas käesoleva lepingu sätetega. Kui Euroopa Kohtu arvamus on eitav, võib leping jõustuda ainult kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikliga 48”.

Arvamuse taotluse kontekst

EÜ asutamislepingu asjakohased sätted

- 3 EÜ asutamislepingu kolmandasse ossa kuulub IV jaotis, mis lisati Amsterdami lepinguga ja mida muudeti Nice'i lepinguga ning mis sisaldab õiguslikku alust ühenduse õigusaktide vastuvõtmiseks eelkõige õigusalase koostöö valdkonnas tsiviilasjades.
- 4 Selles suhtes näeb EÜ artikli 61 punkt c ette:

„Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala järkjärguliseks rajamiseks võtab nõukogu:

[...]

c) õigusalase koostöö meetmed tsiviilasjades, nagu on ette nähtud artiklis 65”.

5 EÜ artikkel 65 on sõnastatud järgnevalt:

„Vastavalt artiklile 67 ja siseturu häireteta toimimiseks vajalikul määral võetavad õiguslase koostöö piiriülese toimega meetmed tsiviilasjus hõlmavad:

a) järgmiste valdkondade täiustamist ja lihtsustamist:

— kohtu- ja kohtuväliste dokumentide piiriülese kättetoimetamise süsteem;

— koostöö tõendite kogumisel;

— tsiviil- ja kaubandusajades tehtud otsuste vastastikune tunnustamine ja täitmine, kaasa arvatud kohtuvälised otsused;

b) liikmesriikides seaduste ja kohtualluvuse konflikti suhtes kohaldatavate eeskirjade kokkusobivuse edendamist;

c) tsiviilasjade lahendamise tõrgeteta sujumiseks takistuste kõrvaldamist, vajaduse korral edendades liikmesriikides kohaldatavate tsiviilkohtumenetlusnormide kokkusobivust.”

6 EÜ artikli 67 lõige 1 näeb ette:

„1. Amsterdami lepingu jõustumisele järgneva viieaastase üleminekuperioodi vältel teeb nõukogu otsused ühehäälselt komisjoni ettepaneku või liikmesriigi algatuse põhjal pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.”

7 Tuleb samuti märkida, et EÜ artikli 69 kohaselt EÜ asutamislepingu kolmanda osa IV jaotist „kohaldatakse vastavalt Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukohta käsitleva protokolliga ja Taani seisukohta käsitleva protokolliga sätetele [...]”. Nagu nähtub kummagi protokolliga sõnastusest, toimib Taani seisukohta käsitlev protokoll (edaspidi „Taani protokoll”) Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukohta käsitlevast protokollist erinevalt. Viimati mainitud protokoll võimaldab Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigil ja Iirimaaal olla soovi korral seotud EÜ artikli 61 punkti c alusel vastuvõetud instrumentidega, olemata sealjuures kohustatud protokollist kui sellisest loobuma. Seevastu Taani Kuningriigil ei ole niisugust võimalust. Sellest tulenevalt ei ole nimetatud IV jaotise alusel tsiviilasjades tehtava õigusosalase koostöö valdkonnas vastu võetud määrused Taanile siduvad ega tema suhtes kohaldatavad.

8 EÜ artikkel 293 (endine EÜ asutamislepingu artikkel 220), mis kuulub asutamislepingu kuuendasse ossa, mis sisaldab üld- ja lõppsätteid, sätestab:

„Liikmesriigid astuvad vajaduse korral üksteisega läbirääkimistesse, et tagada oma kodanike hüvanguks:

[...]

— kohtu- ja vahekohtuotsuste vastastikuse tunnustamise ja täitmise formaalsuste lihtsustamine.”

- 9 Asutamislepingu muid sätteid on kasutatud õigusliku alusena ühenduse valdkondlike õigusaktide puhul, mis sisaldavad muu hulgas kohtualluvuse eeskirju. Nõukogu mainib näitena EÜ asutamislepingu artiklil 235 (nüüd EÜ artikkel 308) rajaneva nõukogu 20. detsembri 1993. aasta määruse (EÜ) nr 40/94 ühenduse kaubamärgi kohta (EÜT 1994, L 11, lk 1) X jaotist ning EÜ asutamislepingu artikli 57 lõikel 2 (muudetuna EÜ artikli 47 lõige 2) ja EÜ asutamislepingu artiklil 66 (nüüd EÜ artikkel 55) rajaneva Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 1996. aasta direktiivi 96/71/EÜ töötajate lähetamise kohta seoses teenuste osutamisega (EÜT 1997, L 18, lk 1) artiklit 6.

Ühenduse õigusaktid arvamuse taotlemise ajal

Määrus (EÜ) nr 44/2001

- 10 Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 2001, L 12, lk 1) kehtestab kohtualluvuse ja kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise üldise süsteemi, mida kohaldatakse ühenduses tsiviil- ja kaubandusajades.
- 11 Nimetatud määrus asendas kõikide liikmesriikide, v.a Taani Kuningriigi, vahel 27. septembril 1968 Brüsselis sõlmitud konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 1972, L 299, lk 32), mille aluseks oli EMÜ asutamislepingu artikli 220 neljas taane (hiljem EÜ asutamislepingu artikli 220 neljas taane, nüüd EÜ artikli 293 neljas taane) ning mida muudeti 9. oktoobri

1978. aasta konventsiooniga Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi ühinemise kohta (EÜT L 304, lk 1 ja muudetud tekst lk 77), 25. oktoobri 1982. aasta konventsiooniga Kreeka Vabariigi ühinemise kohta (EÜT L 388, lk 1), 26. mai 1989. aasta konventsiooniga Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi ühinemise kohta (EÜT L 285, lk 1) ja 29. novembri 1996. aasta konventsiooniga Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemise kohta (EÜT 1997, C 15, lk 1; edaspidi „Brüsseli konventsioon“).

- 12 Vastavalt Taani protokollile ei kohaldata määrust nr 44/2001 Taani suhtes. Seevastu Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukohta käsitleva protokollil artikli 3 alusel teatasid need liikmesriigid, et nad soovivad osaleda nimetatud määruse vastuvõtmisel ja kohaldamisel.
- 13 Euroopa Kohus on pädev määrust nr 44/2001 tõlgendama EÜ artiklites 68 ja 234 määratletud tingimustel.

Brüsseli konventsioon

- 14 Kuna Taani protokollil kohaselt ei ole määrus nr 44/2001 Taani Kuningriigile siduv ega tema suhtes kohaldatav, siis kohaldatakse nimetatud liikmesriigi ja nende riikide vahelistele suhetele, kellele määrus nr 44/2001 on siduv, jätkuvalt Brüsseli konventsiooni. Sellegipoolest tuleb märkida, et 19. oktoobril 2005 allkirjastati Brüsselis Euroopa Ühenduse ja Taani Kuningriigi vaheline kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist tsiviil- ja kaubandusajades käsitlev leping, mille allkirjastamine ühenduse nimel kiideti heaks nõukogu 20. septembri 2005. aasta otsusega (ELT L 299, lk 61), eeldusel et nõukogu võtab vastu otsuse nimetatud lepingu sõlmimise kohta.

- 15 Määruse nr 44/2001 kohaldamisala on piiratud EÜ artikliga 299, mis määratleb asutamislepingu ruumilise kohaldamisala, samas kui Brüsseli konventsioon rahvusvahelise õiguse konventsioonina hõlmab erinevatele liikmesriikidele kuuluvaid ülemereterritooriume. Prantsuse Vabariigi puhul on tegemist ülemereterritooriumide ja Mayotte'iga ning Hollandi puhul Arubaga; teisi liikmesriike see ei puuduta. Nimetatud konventsioon on seega jätkuvalt nende territooriumide suhtes kohaldatav.
- 16 Vastavalt 3. juunil 1971 Luxembourgis allkirjastatud protokollile 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades tõlgendamise kohta Euroopa Kohtus (EÜT 1975, L 204, lk 28) on Euroopa Kohus pädev Brüsseli konventsiooni tõlgendama.

Lugano konventsioon

- 17 16. septembril 1988 Luganos allkirjastatud Lugano konventsioon kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT L 319, lk 9; edaspidi „Lugano konventsioon”) sai alguse Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (edaspidi „EFTA”) loomisest ning viimase osalisriikide ja Euroopa Liidu liikmesriikide vahel Brüsseli konventsiooniga analoogse süsteemi kehtestamisest. Asjaomased riigid, v.a Liechtensteini Vürstiriik, ratifitseerisid konventsiooni. Kuna mitmed EFTA liikmesriigid ühinesid hiljem Euroopa Liiduga, on ainsad osalisriigid, mis ei ole Euroopa Liidu liikmed, nüüdseks Islandi Vabariik, Norra Kuningriik ja Šveitsi Konföderatsioon, millele lisandus Poola Vabariik, kes ratifitseeris nimetatud konventsiooni 1. novembril 1999, kuid kes 1. mail 2004 sai Euroopa Liidu liikmeks.

- 18 Lugano konventsioon on Brüsseli konventsiooniga paralleelne, kuivõrd selle eesmärk on kohaldada Brüsseli konventsiooni osalisriigi ja EFTA liikmesriigi, kes on Lugano konventsiooni osaline, vahelistes suhetes ning EFTA liikmesriikide, kes on Lugano konventsiooni osalised, omavahelistes suhetes süsteemi, mis on mõnda erandit arvestamata samasugune nagu Brüsseli konventsiooniga kehtestatu.
- 19 Euroopa Kohus ei ole pädev Lugano konventsiooni tõlgendama. Sellegipoolest kehtestati konventsiooni ühetaolist tõlgendamist käsitleva protokolliga nr 2 konventsiooni alusel tehtud kohtuotsuseid puudutava teabe vahetamise mehhanism ning Euroopa Liidu liikmesriigid ja riigid, kes liitu ei kuulu, allkirjastasid deklaratsioonid, et tagada nimetatud konventsiooni ja selle sätete, mis on Brüsseli konventsiooni sätetega võrdväärsed, võimalikult ühetaoline tõlgendamine. Lisaks näeb Lugano konventsiooni protokoll nr 3, mis käsitleb konventsiooni artikli 57 tõlgendamist, ette, et juhul, kui osalisriigi arvates ei ole ühenduse institutsioonide mõne akti säte nimetatud konventsiooniga kooskõlas, kaaluvad osalisriigid viivitamatult selle parandamist, ilma et see piiraks protokolliga nr 2 kehtestatud menetluse kohaldamist.

Kavandatavat lepingut puudutavate ettevalmistustööde kronoloogia

- 20 4. ja 5. detsembril 1997 toimunud istungjärgul andis nõukogu *ad hoc* töörühmale, millesse kuulusid liidu liikmesriikide ning Islandi Vabariigi, Norra Kuningriigi ja Šveitsi Konföderatsiooni esindajad, volituse alustada tööd Brüsseli ja Lugano konventsioonide paralleelseks muutmiseks. Aruteludel oli kaks peamist eesmärki, s.o ajakohastada nende kahe konventsiooni süsteemi ja kõrvaldada nendevahelised lahknevused.

- 21 Nimetatud *ad hoc* töörühma volituse aluseks oli EÜ asutamislepingu artikkel 220 ning töörühm lõpetas oma töö 1999. aasta aprillikuus. Viimati mainitu jõudis kokkuleppele teksti osas, millega muuta Brüsseli ja Lugano konventsioone. Nõukogu kinnitas nimetatud kokkuleppe poliitilisel tasandil oma 2184. istungjärgul, mis toimus 27. ja 28. mail 1999 (30. aprilli 1999. aasta dokument 7700/99 JUSTCIV 60).
- 22 Pärast seda, kui jõustus Amsterdami leping, mis andis ühendusele tsiviilasjades tehtava õigusalase koostöö valdkonnas uusi pädevusi, ei olnud enam võimalik *ad hoc* töörühma poolt Brüsseli konventsiooni süsteemi osas pakutud muudatusi sisse viia EÜ artikli 293 alusel konventsiooni muutmise teel. Komisjon esitas seega 14. juulil 1999 nõukogule määruse ettepaneku, mille eesmärk oli nimetatud töörühma töötulemuse ühenduse õigusesse sisseviimine. Nii võttis nõukogu 22. detsembril 2000 EÜ artikli 61 punkti c ja artikli 67 lõike 1 alusel vastu määruse nr 44/2001, mis jõustus 1. märtsil 2002.
- 23 Seoses Lugano konventsiooniga esitas komisjon 22. märtsil 2002 soovitusel nõukogu otsuse kohta, mis andis talle õiguse avada läbirääkimised selleks, et võtta vastu ühelt poolt ühenduse ja — võttes arvesse Taani seisukohta käsitlevat protokollit — Taani ning teiselt poolt Islandi, Norra, Šveitsi ja Poola vaheline konventsioon kohtualluvuse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades, mis asendaks 16. septembri 1988. aasta Lugano konventsiooni (dokument SEK (2002) 298 (lõplik)).
- 24 Oma 2455. istungjärgul, mis toimus 14. ja 15. oktoobril 2002, andis nõukogu komisjonile loa alustada läbirääkimisi uue Lugano konventsiooni vastuvõtmiseks, käsitlemata küsimust, kas konventsiooni sõlmimine kuulub ühenduse ainupädevusse või ühenduse ja liikmesriikide jagatud pädevusse. Ta võttis vastu ka läbirääkimis-suunised.

- 25 Oma 2489. istungjärgul, mis toimus 27. ja 28. veebruaril 2003, otsustas nõukogu esitada Euroopa Kohtule käesoleva arvamuse taotluse.

Kavandatava lepingu ese ja nõukogu esitatud arvamuse taotlus

- 26 Arvamuse taotluse punktides 8–12 kirjeldab nõukogu kavandatava lepingu eset järgnevalt:

„8 Kavandatav leping kehtestaks uue (Lugano) konventsiooni kohtualluvuse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades. Kavandatava lepingu ese ja sisu tulenevad läbirääkimissuunistest, mis omakorda tuginevad muudetud versiooni tekstile (dok 7700/99) ja nõukogu määrusele nr 44/2001, ning eesmärk on võimalikult suures ulatuses ühtlustada kavandatava lepingu põhilised sätted määruse nr 44/2001 sätetega.

9 Läbirääkimissuuniste punkt 1 sätestab, et kavandatav leping peab järgima muudetud versiooni teksti, mille suhtes nõukogus 27. ja 28. mail 1999 kokku lepiti, ning et kokkuleppe II–V jaotise teksti tuleb kohandada selliselt, et tagada võimalikult suures ulatuses vastavus määruse nr 44/2001 tekstiga, kusjuures kokkuleppe ja selle protokollide teksti tuleb kohandada, et sellest nähtuks asjaolu, et ühendus on lepinguosaline.

10 Seega on planeeritud, et kavandatava lepingu põhilised sätted on järgmised:

- I jaotis kohaldamisala kohta peaks kordama muudetud versiooni teksti artikli 1 teksti.

- II jaotis kohtualluvuse kohta peaks võimalikult suures ulatuses vastama määruse nr 44/2001 II peatükile. Samas määruse nr 44/2001 artikli 14 lõikes 5 sätestatu asemel asuks vajadusel muudetud versiooni teksti artikli 12a lõige 5.

- III jaotis tunnustamise ja täitmise kohta peaks võimalikult suures ulatuses vastama määruse nr 44/2001 III peatükile. Õigusabi käsitlev säte sisaldaks samas ka teist lõiget.

- IV jaotis ametlike dokumentide ja kohtulahendite kohta peaks võimalikult suures ulatuses vastama määruse nr 44/2001 IV peatükile.

- V jaotis, mis sisaldab üldsätteid, peaks võimalikult suures ulatuses vastama määruse nr 44/2001 V peatükile.

11 Läbirääkimissuuniste punkt 2 käsitleb kavandatava lepingu VII jaotise ja sellele järgnevat jaotiste sätteid.

- Läbirääkimissuuniste punkti 2 alapunkt a näeb ette, et „konventsiooni tuleb täiendada, et määratleda suhted ühenduse õigusega ja eriti määrusega nr 44/2001. Selles suhtes tuleks kohaldada 1988. aasta Lugano konventsiooni artiklis 54 b ettenähtud süsteemi. Eelkõige tunnustatakse ja täidetakse ühes liikmesriigis tehtud kohtuotsuseid teises liikmesriigis vastavalt ühenduse õigusele.”

- Läbirääkimissuuniste punkti 2 alapunktid b ja c käsitlevad konkreetseid valdkondi puudutavaid kokkuleppeid ja tunnustamata jätmise kokkuleppeid.

- Läbirääkimissuuniste punkti 2 alapunktid d ja e sätestavad, et kavandatav leping peab sisaldama sätteid, mis võimaldavad reguleerida Taani, Prantsuse ülemereterritooriumide, Hollandi Antillide ja Aruba erilist olukorda. Kuigi määrus nr 44/2001 ei ole Taani, Prantsuse ülemereterritooriumide, Hollandi Antillide ega Aruba suhtes kohaldatav, peaks kavandatav leping sarnaselt 1988. aasta Lugano konventsiooniga olema põhimõtteliselt kohaldatav ka nende riikide ja territooriumide suhtes.

- Läbirääkimissuuniste punkti 2 alapunkt f sätestab, et kavandatav leping ei tohi jõustuda enne, kui vähemalt kaks lepinguosalist on selle ratifitseerinud. Ilma et see piiraks üleminekusätete kohaldamist või lepingu jõustumist asjaomaste poolte suhtes, asendab kavandatav leping asjaomaste lepinguosaliste vahel 1988. aasta Lugano konventsiooni.

12 Muudetud versiooni tekst näeb muu hulgas ette 1988. aasta Lugano konventsiooni lõppsätete teatavad muudatused, täpsemalt sellised, mis käsitlevad konventsiooniga ühinemist, ning samuti konventsioonile lisatud protokollide nr 1, 2 ja 3 sätteid.”

27 Nõukogu taotlus arvamuse saamiseks on sõnastatud järgnevalt:

„Kas uue Lugano konventsiooni kohtualluvuse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades sõlmimine, nagu see on kirjeldatud käesoleva dokumendi punktides 8–12, kuulub täielikult ühenduse ainupädevusse või ühenduse ja liikmesriikide jagatud pädevusse?”

28 Nõukogu täpsustas kohtuistungil, et küsimus pädevusest sõlmida rahvusvahelisi lepinguid, mis käsitlevad tsiviilasjades tehtavat õigusalaalast koostööd EÜ artikli 65 tähenduses, tõusetub praktikas tihti ja et liikmesriigid on selles suhtes erinevatel arvamustel. Nõukogu sõnul ei toeta ta arvamuse taotluses ei ainupädevuse ega jagatud pädevuse teesi, vaid ta on püüdnud võimalikult korrektselt analüüsida Euroopa Kohtu praktika erinevaid vaatenurki.

Liikmesriikide ja institutsioonide kirjalikud märkused

29 Vastavalt kodukorra artikli 107 lõike 1 esimesele lõigule toimetati arvamuse taotlus kätte komisjonile ja parlamendile, kes esitasid oma märkused. Euroopa Kohus kutsus Euroopa Kohtu põhikirja artikli 24 teise lõigu alusel ka liikmesriike selle taotluse kohta oma arvamust avaldama. Saksamaa, Kreeka, Hispaania ja Prantsuse valitsused, Iirimaa ning Itaalia, Hollandi, Portugali, Soome, Rootsi ja Ühendkuningriigi valitsused esitasid kirjalikud märkused.

Taotluse vastuvõetavus

- 30 Nõukogu, keda toetavad Hispaania, Prantsuse ja Soome valitsused ning parlament ja komisjon, leiab, et arvamuse taotlus on vastuvõetav.
- 31 Taotlus on kooskõlas nõuetega, mis tulenevad Euroopa Kohtu kodukorra artikli 107 lõikest 2, mille kohaselt „arvamus võib käsitleda nii kavandatava lepingu vastavust EÜ asutamislepingu sätetele kui ka ühenduse või mõne tema institutsiooni pädevust see leping sõlmida”. Mis puudutab ühenduse ja liikmesriikide vahel pädevuste jagamise mõistet, siis tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et arvamuse taotlus, mis käsitleb küsimust, kas leping kuulub täielikult ühenduse ainupädevusse või ühenduse ja liikmesriikide jagatud pädevusse, on vastuvõetav (6. detsembri 2001. aasta arvamus 2/00, EKL 2001, lk I-9713, punkt 19). Täpselt selline ongi nõukogu esitatud küsimuse ese.
- 32 Pealegi — selleks, et kontrollida, kas kõnealune leping on „kavandatav” EÜ artikli 300 lõike 6 tähenduses, tuleb meenutada, et vastavalt Euroopa Kohtu seisukohale piisab sellest, kui lepingu ese on teada (28. märtsi 1996. aasta arvamus 2/94, EKL 1996, lk I-1759, punkt 11). Käesoleval juhul on tegemist niisuguse olukorraga, kuivõrd läbirääkimissuunised määratlevad piisavalt nimetatud lepingu eseme ja sisu ning valdkonnad, mida see peab reguleerima.

Põhiküsimus

- 33 Nõukogu esitab arvamuse taotluses selle küsimuse kolm aspekti, mis puudutab ühenduse pädevust sõlmida kavandatav leping. Ta uurib esmalt otsese välispädevuse võimalikku olemasolu, seejärel tuletatud välispädevuse võimalikku olemasolu ning lõpuks seda, kas tegemist võib olla ainupädevusega.

Otsene välispädevus

- 34 Nõukogu, keda selles küsimuses toetasid kõik Euroopa Kohtule märkusi esitanud liikmesriigid ning parlament ja komisjon, märgib, et kavandatava lepingu valdkond kuulub EÜ artikli 61 punkti c ja artikli 67 kohaldamisalasse. Nimetatud õiguslik alus ei näe otseselt ette ühenduse välispädevust.

Tuletatud välispädevus

- 35 Nõukogu, kõigi Euroopa Kohtule märkusi esitanud liikmesriikide ning parlamendi ja komisjoni arvates oleks selleks, et teha kindlaks, kas esineb tuletatud välispädevus, asjakohane viidata 26. aprilli 1977. aasta arvamusele 1/76 (EKL 1977, lk 741), täpsustatud 15. novembri 1994. aasta arvamusega 1/94 (EKL 1994, lk I-5267), kusjuures Euroopa Kohus on nende arvamuste sisu kokkuvõtvalt käsitlenud 5. novembri 2002. aasta nn avatud taeva kohtuotsustes kohtuasjas C-467/98: komisjon vs. Taani (EKL 2002, lk I-9519, punkt 56); kohtuasjas C-468/98: komisjon vs. Rootsi (EKL 2002, lk I-9575, punkt 53); kohtuasjas C-469/98: komisjon vs. Soome (EKL 2002, lk I-9627, punkt 57); kohtuasjas C-471/98: komisjon vs. Belgia (EKL 2002, lk I-9681, punkt 67); kohtuasjas C-472/98: komisjon vs. Luksemburg (EKL 2002, lk I-9741, punkt 61); kohtuasjas C-475/98: komisjon vs. Austria (EKL 2002, lk I-9797, punkt 67) ja kohtuasjas C-476/98: komisjon vs. Saksamaa (EKL 2002, lk I-9855, punkt 82).
- 36 Nad väidavad, et vastavalt eespool viidatud arvamuses 1/76 kinnitatud põhimõttele esineb tuletatud välispädevus mitte ainult kõikidel juhtudel, mil ühendusesisest pädevust on meetmete vastuvõtmiseks ühise poliitika teostamise raames juba kasutatud, vaid ka juhul, kui ühendusesisised meetmed võetakse vastu alles rahvusvahelise lepingu sõlmimisel ja jõustumisel. Nii võib ühenduse pädevus võtta ühendusele kohustusi kolmandate riikide ees kaudselt tuleneda asutamislepingu

neist sätetest, mis kehtestavad ühendusesisese pädevuse, kui ühenduse osalemine rahvusvahelises lepingus on vajalik ühe tema eesmärgi saavutamiseks (vt eespool viidatud arvamus 1/76, punktid 3 ja 4, ning eespool viidatud avatud taeva kohtuotsused, eelkõige kohtuotsus komisjon *vs.* Taani, punkt 56).

- 37 Oma hilisemas praktikas on Euroopa Kohus tuletatud ainupädevuse osas täpsustanud, et eespool viidatud arvamus 1/76 peetakse silmas võimalikku olukorda, milles ühendusesisest pädevust saab tõhusalt teostada üksnes välispädevusega samaaegselt (eespool viidatud arvamus 1/94, punkt 89), ning seega on rahvusvahelise lepingu sõlmimine vajalik asutamislepingu selliste eesmärkide saavutamiseks, mida ei ole võimalik saavutada autonoomsete eeskirjade kehtestamisega (sõnastus, mida kasutati eespool viidatud avatud taeva kohtuotsustes, eelkõige kohtuotsuses komisjon *vs.* Taani, punkt 57). Vastavalt väljendile, mida Euroopa Kohus on nimetatud arvamus 1/94 punktis 86 kasutanud, peab ühenduse eesmärgi saavutamine olema rahvusvahelise lepingu sõlmimisega „lahutamatu seotud“.
- 38 Nõukogu rõhutab, et ühendus on juba vastu võtnud ühendusesisised eeskirjad kohtualluvuse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandus- asjades, mis annab aluse tema tuletatud pädevusele sõlmida kavandatav leping. Ta viitab siinkohal määrusele nr 44/2001 ning näitena ka määruse nr 40/94 X jaotisele ja direktiivi 96/71 artiklile 6.
- 39 Ta täpsustab, et ei liikmesriigid ega komisjon ei ole välja toonud vajadust sõlmida kavandatav leping. Parlament leiab, et sellist vajadust ei ole. EÜ artiklis 65 nimetatud õigusala koostöö tsiviilasjades võiks vabalt piirduda meetmetega, mis on suunatud üksnes liikmesriikide kohtutele ja asutustele, ilma et need meetmed puudutaksid suhteid kolmandate riikidega, nii nagu sätestab nimetatud artikkel, mille sõnastus täpsustab, et kavandatavad meetmed võetakse vastu „siseturu häireteta toimimiseks vajalikul määral“.

- 40 Saksamaa valitsuse arvates on selline vajadus igal juhul välistatud, kuna ühendusesisesed õigusnormid ei eelda kolmandate riikide samaaegset osalemist.
- 41 Kreeka valitsus, kes väidab, et kohtualluvus ning kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine tsiviil- ja kaubandusajades kujutavad endast kolme autonoomset valdkonda, mis on määrusega nr 44/2001 hõlmatud vaid osaliselt, leiab, et iga nimetatud valdkonna selle määrusega hõlmamata osa ei ole rahvusvahelise lepingu sõlmimisega lahutamatu seotud. Vastupidise väitmine läheks rahvusvahelise menetlusõiguse autonoomsusega vastuollu. Ühenduse mittetervikliku regulatsiooni ei saa nimetatud määrus seega olla ainuvälispädevuse aluseks vastavalt eespool viidatud arvamuse 1/76 aluseks võetud kriteeriumidele.
- 42 Soome ja Ühendkuningriigi valitsused väidavad, et kavandatava lepingu sõlmimine ei ole ühendusesisese pädevuse teostamisest lahutamatu. Viimati mainitud valitsus toob tõendina välja asjaolu, et Lugano konventsioon sõlmiti kümme aastat pärast Brüsseli konventsiooni allkirjastamist ja et määruse nr 44/2001 vastuvõtmine, mis toimus mõnda aega enne Lugano konventsiooni ajakohastamist, ei andnud alust mingitele vastuväidetele.

AETR-i kohtuotsusest tulenevatel põhimõtetel rajanev ainupädevus

- 43 Nõukogu, kõigi Euroopa Kohtule märkusi esitanud liikmesriikide ning parlamendi ja komisjoni arvates on hinnates, kas ühenduse tuletatud välispädevus on ainupädevus, asjakohane kohtulahend 31. märtsi 1971. aasta otsus kohtuasjas 22/70: komisjon *vs.* nõukogu, nn AETR kohtuotsus (EKL 1971, lk 263), täpsustatud 19. märtsi 1993. aasta arvamusega 2/91 (EKL 1993, lk I-1061) ja eespool viidatud arvamusega 1/94, kusjuures Euroopa Kohus võttis oma seisukoha kokku eespool viidatud avatud taeva otsustes, eristades kolme võimalikku olukorda.

- 44 Eespool viidatud AETR-i kohtuotsuse punktid 17 ja 18 on sõnastatud järgnevalt:

„17 Iga kord, kui ühendus on asutamislepinguga ettenähtud ühise poliitika elluviimiseks vastu võtnud sätted, millega kehtestatakse mis tahes kujul ühiseid eeskirju, ei ole liikmesriikidel enam õigust ei üksikult ega isegi ühiselt võtta kolmandate riikide ees niisuguseid kohustusi, mis neid eeskirju mõjutavad.

18 Sedamööda, kuidas selliseid ühiseid eeskirju kehtestatakse, jääb ainult ühendusele õigus võtta ja täita kolmandate riikide ees niisuguseid lepingulisi kohustusi, mis mõjutavad kogu ühenduse õigussüsteemi kohaldamist.”

- 45 Eespool viidatud kohtuotsuse komisjon *vs.* Taani punktid 81–84 on sõnastatud järgnevalt:

„81 Tuleb veel kindlaks teha, millistel tingimustel võivad kõnealused rahvusvahelised kohustused ühiste eeskirjade ulatust mõjutada või muuta ja seega millistel tingimustel omandab ühendus välispädevuse ühendusesisese pädevuse teostamise tõttu.

82 Vastavalt Euroopa Kohtu praktikale on sellise olukorraga tegemist juhul, kui rahvusvahelised kohustused kuuluvad ühiste eeskirjade kohaldamisalasse (eespool viidatud AETR-i kohtuotsus, punkt 30) või igal juhul valdkonda, mis

on juba suures osas selliste eeskirjadega hõlmatud (eespool viidatud arvamus 2/91, punkt 25). Viimati mainitud võimaliku olukorra puhul on Euroopa Kohus leidnud, et liikmesriigid ei või väljaspool ühiste institutsioonide raame võtta rahvusvahelisi kohustusi ja seda isegi juhul, kui nende kohustuste ja ühiste eeskirjade vahel ei ole mingit vastuolu (eespool viidatud arvamus 2/91, punktid 25 ja 26).

83 Niimoodi omandab ühendus — kui ta on ühendusesisestesse õigusaktidesse lülitanud kolmandate riikide kodanike kohtlemist käsitlevaid sätteid või kui ta on sõnaselgelt andnud oma institutsioonidele volituse kolmandate riikidega läbirääkimisi pidada — oma õigusaktidega hõlmatud ulatuses ainuvälispädevuse (eespool viidatud arvamus 1/94, punkt 95 ja [24. märtsi 1995. aasta] arvamus 2/92 [EKL 1995, lk I-521], punkt 33).

84 Sama kehtib ka juhul, kui — isegi kui puudub sõnaselge säte, mis volitaks institutsioone kolmandate riikidega läbirääkimisi pidama — ühendus on kindlas valdkonnas läbi viinud täieliku ühtlustamise, kuna niimoodi vastuvõetud ühiseid eeskirju võidakse mõjutada eespool viidatud AETR-i kohtuotsuse tähenduses, kui liikmesriikidel säilib vabadus pidada kolmandate riikidega läbirääkimisi (vt eespool viidatud arvamus 1/94, punkt 96 ja eespool viidatud arvamus 2/92, punkt 33).”

46 Ühendkuningriigi valitsus kutsub Euroopa Kohut üles eespool viidatud kohtuotsuse komisjon *vs.* Taani punktis 82 esiletoodud põhimõtet uuesti läbi vaatama, põhjustel, mis on seotud ühenduse pädevuse piire reguleerivate asutamislepingu üldpõhimõtetega ja sellise kohtupraktika sisemise järjepidevusega, mis käsitleb rahvusvahelise lepingu mõju eespool viidatud AETR-i kohtuotsuse tähenduses.

47 Nimetatud valitsus väidab esiteks, et Euroopa Kohtu poolt eespool viidatud kohtuotsuse komisjon *vs.* Taani punktis 82, mis viitab eespool viidatud arvamus 2/91 punktile 25, esile toodud kriteeriumi teine element, s.o formuleering

„igal juhul valdkond, mis on juba suures osas ühiste eeskirjadega hõlmatud” ei ole selge ega täpne, mistõttu see tekitab ebakindlust ega ole vastuvõetav liikmesriikide pädevuse piiramise valdkonnas, kuivõrd EÜ artikli 5 esimese lõigu kohaselt on ühendusel üksnes selline pädevus, mis on talle antud.

- 48 Teiseks märgib ta, et kriteeriumi nimetatud elementi on raske kokku sobitada nende eriliste mõjutamisjuhtudega eespool viidatud AETR-i kohtuotsuse tähenduses, mis on teise elemendi näidetena esitatud eespool viidatud kohtuotsuse komisjon *vs.* Taani punktides 83 ja 84. Tegelikult ei ole see element asjakohane, et teha kindlaks, kas esineb mõju AETR-i kohtuotsuse tähenduses, kui kolmandate riikide kodanike kohtlemist käsitlevad sätted lisatakse õigusakti, kuna ainupädevus piirdub spetsiifiliste valdkondadega, mida selle aktiga reguleeritakse. Pigem on kohaldatav üldkriteeriumi esimene element, st formuleering „kui rahvusvahelised kohustused kuuluvad ühiste eeskirjade kohaldamisalasse”. Sama kehtib kolmanda võimaliku olukorra puhul, mis puudutab täieliku ühtlustamise läbiviimist, mis tingimata välistab selle, et kõnealune valdkond on üksnes „suures osas” ühenduse eeskirjadega hõlmatud. Kriteeriumi selle elemendi kõrvaljätmine võimaldab täpsemini kindlaks teha mõju eespool viidatud AETR-i kohtuotsuse tähenduses, tagades samas, et liikmesriigid täidavad oma lojaalse koostöö kohustust, kui nad tegutsevad rahvusvahelisel tasandil.
- 49 Uurides eespool viidatud kohtuotsuse komisjon *vs.* Taani punktis 83 — milles viidatakse eespool viidatud arvamuse 1/94 punktile 95 ja eespool viidatud arvamuse 2/92 punktile 33 — kirjeldatud esimest võimalikku olukorda, s.o „kui ühendus on ühendusesisestesse õigusaktidesse lülitanud sätteid, mis käsitlevad kolmandate riikide kodanike kohtlemist”, leiab nõukogu, keda toetavad Saksamaa ja Prantsuse valitsused, et see olukord ei ole määruse nr 44/2001 seisukohast asjakohane. Tegelikult tuleneb nimetatud määruse artiklitest 2 ja 4, et asjakohane kriteerium määruse kohaldamiseks on alaline elu- või asukoht, mitte kodakondsus.
- 50 Itaalia valitsus märgib, et on võimalik väita, et määrust nr 44/2001 saab kaudselt laiendada kolmandate riikide kodanikele, kuna määruse artikkel 4 näeb ette, et

isikute puhul, kelle alaline elu- või asukoht ei ole ühenduses, reguleerivad kohtualluvust vastava liikmesriigi seadused, ja kuna nimetatud määruse artiklites 32–37 nähakse ette teiste liikmesriikide kohtuotsuste tunnustamise süsteem.

- 51 Komisjon leiab, et määrus nr 44/2001 sisaldab „kolmandate riikide kodanike kohtlemist käsitlevaid sätteid”, kuivõrd nimetatud määruse artiklid 2 ja 4 muudavad selle kohaldatavaks riikidevahelistele suhetele väljaspool ühenduse välispiire ilma ühegi geograafilise piirita ja isikulise kohaldamisala piiranguta.
- 52 Seega lülitati määrusesse nr 44/2001 liikmesriikide ruumilise kohtualluvuse eeskirjad nende kostjate osas, kelle alaline elu- või asukoht on väljaspool ühendust, mistõttu on õigustatud ühenduse ainupädevus sõlmida kavandatav leping.
- 53 Rootsi valitsus väidab, et tsiviilasjades tehtavat õigusosalast koostööd käsitlevad õigusnormid ei ole suunatud otse üksikisikutele, vaid on mõeldud kohtutele, kes peavad neid norme rakendama. Määruse nr 44/2001 kohaldamisala seisukohast ei ole seega otsustav mitte küsimus, kas kolmanda riigi kodanik on nimetatud määruse sätetega hõlmatud, vaid küsimus, kas kohtu asukoht on liidus.
- 54 Uurides eespool viidatud kohtuotsuse komisjon *vs.* Taani punktis 83 — milles viidatakse eespool viidatud arvamuse 1/94 punktile 95 ja eespool viidatud arvamuse 2/92 punktile 33 — kirjeldatud teist võimalikku olukorda, s.o kui ühendus „on sõnaselgelt andnud oma institutsioonidele volituse kolmandate riikidega läbirääkimisi pidada”, leiab nõukogu, keda vähemalt kaudselt toetab enamik Euroopa Kohtule märkusi esitanud valitsusi, et antud juhul ei ole tegemist sellise olukorraga.

- 55 Komisjon märgib, et nõukogu andis talle õiguspäraselt loa asuda pidama rahvusvahelisi läbirääkimisi, mis käsitlevad rahvusvaheliste instrumentidega hõlmatavaid sätteid ja rahvusvahelise kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise eeskirju, ilma et liikmesriigid oleksid kunagi nõudnud endale võimalust pidada ise läbirääkimisi kohtualluvuse eeskirjade üle, mida kohaldatakse kostjate suhtes, kelle alaline elu- või asukoht on väljaspool liikmesriikide territooriumi.
- 56 Lisaks tulevad Itaalia valitsus, parlament ja komisjon meelde erinevust määruse nr 44/2001 artikli 71 lõike 1 sõnastuse, mille kohaselt „[k]äesolev määrus ei mõjuta konventsioone, millega liikmesriigid on liitunud ja millega reguleeritakse kohtualluvust või kohtuotsuste tunnustamist või täitmist konkreetses valdkonnas”, ja Brüsseli konventsiooni artikli 57 lõike 1 vahel, mille kohaselt „[k]onventsioon ei mõjuta teisi konventsioone, millega osalisriigid on ühinenud või ühinevad ja millega reguleeritakse kohtualluvust või kohtuotsuste tunnustamist või täitmist konkreetses valdkonnas”. Nad järeldavad sellest, et määruse artiklis 71 on sõnad „või ühinevad” ära jäetud, et nimetatud määrus tugineb kaudselt eeldusele, mille kohaselt ühendus on ainsana pädev sõlmima lepinguid, mis käsitlevad üldiselt tsiviil- ja kaubandusasju. Parlamendi arvates kehtib selline tõlgendus veelgi enam Lugano konventsiooni puhul, mis kattub täielikult nimetatud määrusega hõlmatud valdkonnaga.
- 57 Portugali valitsus vaidleb sellisele järeldusele vastu. Ta väidab, et määruse nr 44/2001 artikli 71 sõnastus näitab, et selles sätestatud eeskirjad on alati ülimuslikud kõikide muude eeskirjade suhtes, mis tulenevad samu olukordi reguleerivatest üldistest konventsioonidest. Igal juhul reguleerib kavandatav leping põhimõtteliselt olukordi, mille suhtes nimetatud määrus ei ole kohaldatav.
- 58 Uurides eespool viidatud kohtuotsuse komisjon vs. Taani punktis 84 — milles viidatakse eespool viidatud arvamuse 1/94 punktile 96 ja eespool viidatud arvamuse 2/92 punktile 33 — kirjeldatud kolmandat võimalikku olukorda, s.o „kui ühendus on kindlas valdkonnas läbi viinud täieliku ühtlustamise”, võtab nõukogu

kõigepealt arvesse asjakohase valdkonna kindlakstegemist, teiseks kavandatava lepingu „eraldumisklausli” võimalikku mõju ning kolmandaks kavandatava lepingu sätete ja ühendusesiseste eeskirjade võimalikku samasust.

— Asjakohase valdkonna kindlakstegemine

- 59 Nõukogu, nagu ka enamik Euroopa Kohtule märkusi esitanud liikmesriike, leiab, et asjakohase valdkonna kindlakstegemiseks ei piisa sellest, kui piirduda valdkonna nimetusega, vaid tuleb võrrelda konkreetset määruse nr 44/2001 sisulist, isikulist ja ruumilist kohaldamisala kavandatava lepingu kohaldamisalaga ja kontrollida, kas kavandatava lepingu sätted mõjutavad ühenduse õigusaktides sisalduvaid eeskirju. Itaalia valitsus märgib siiski, et Euroopa Kohus ei ole kunagi andnud hinnangut sellele, kuidas liikmesriikide võetud rahvusvahelised kohustused mõjutavad ühenduse sätteid, vaid on alati piirdunud sellega, et on võrrelnud ühelt poolt rahvusvahelise lepinguga ja teiselt poolt ühenduse õigusnormidega hõlmatud valdkondi.
- 60 Mitmed nimetatud valitsused rõhutavad, et asjaomase valdkonna ulatust tuleb analüüsida määruse nr 44/2001 õiguslikku alust ja EÜ artiklit 65 arvesse võttes. Nimetatud sätte kohaselt on ühendus pädev võtma vastu meetmeid „siseturu häireteta toimimiseks vajalikul määral”. Iirimaa ja Portugali valitsus märgivad samuti, et nimetatud artikli punktis b kasutatud väljend ei ole „eeskirjade ühtlustamine”, vaid hoopis „liikmesriikides seaduste ja kohtualluvuse konflikti suhtes kohaldatavate eeskirjade kokkusobivuse edendamine”, millest võib järeldada, et kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise valdkonnas ei ole antud kõikehõlmavat ühendusesisest pädevust, vaid et pädevuse andmine sõltub juhtumipõhisest analüüsist. Rootsi valitsus rõhutab ka vastastikuse tunnustamise ja materiaalõiguslike eeskirjade ühtlustamise vahelist erinevust, väitmaks, et sellise ühtlustamise puudumisel ei saa liikmesriigile kohustuseks teha kohtuotsuste

tunnustamise süsteemi laiendamist kolmandatele riikidele, ilma et liikmesriik oleks väljendanud oma nõusolekut selle kohta, et nimetatud kolmanda riigi õigussüsteemi võib pidada niisuguseks, mis vastab sellistele õiguskindluse nõuetele, et liikmesriik võib loobuda kaitsest, mida ta oma kodanikele pakub.

- 61 Seevastu Itaalia valitsus leiab, et määruse nr 44/2001 sätted kehtestavad kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise valdkonnas tsiviil- ja kaubandusajades tervikliku süsteemi. Sellist tõlgendust kinnitab Brüsseli konventsiooni käsitlev Euroopa Kohtu praktika, mille kohaselt loodi nimetatud konventsiooniga välisriigi kohtuotsuste tunnustamise menetlus (*exequatur*'i menetlus), mis kujutab endast autonoomset ja terviklikku süsteemi, sealhulgas õiguskaitsevahendite valdkonnas (2. juuli 1985. aasta otsus kohtuasjas 148/84: Brasserie du Pêcheur, EKL 1985, lk 1981, punkt 17). Järelikult on kavandatava lepingu sõlmimise pädevus üksnes ühendusel.
- 62 Parlament väidab, et valdkonna mõiste peab sisaldama ainult määruse nr 44/2001 sisulist kohaldamisala ning et isikulise ja ruumilise kohaldamisala arvessevõtmine ei ole asjakohane. Ta järeldab, et kavandatav leping kattub täielikult selle määruse esemega, st kujutab endast selliste eeskirjade kogumit, mis on mõeldud nimetatud lepingu ja määrusega seotud riikides piiriülestes vaidlustes tsiviil- ja kaubandusajades kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise tingimuste kindlaksmääramiseks, ning et seega on ühendus sellise lepingu sõlmimiseks ainupädev.
- 63 Komisjoni meelest kuulub kavandatav leping täielikult määruse nr 44/2001 kohaldamisalasse, kuna kõik selle lepinguga käsitletavat olukorrad on juba hõlmatud selliste ühenduse eeskirjade kohaldamisalasse, mille eesmärk on vältida kohtualluvuse konflikte, mille korral pädevus on mitme riigi kohtutel või pädev kohus puudub. Tegelikult tuleb järeldada, et isegi kui kohtualluvuse eeskirjad viitavad siseriiklikule õigusele, on need siiski ühenduse eeskirjad. Samamoodi ei ole ühenduses asuvate kohtute pädevuse puudumise juhtumid lüngad ega tühimikud, mida liikmesriik võiks ületada, vaid ühenduse seadusandja lõplikud valikud.

- 64 Määruse nr 44/2001 II peatükiga, mis käsitleb liikmesriikide kohtute pädevust, hõlmatud valdkonna osas tuletavad nõukogu ja enamik Euroopa Kohtule märkusi esitanud valitsusi meelde nimetatud määruse artikli 4 lõike 1 sõnastust, mille kohaselt „[k]ui kostja alaline elu[- või asu]koht ei ole liikmesriigis, tehakse iga liikmesriigi kohtute pädevus kooskõlas artiklitega 22 ja 23 kindlaks selle liikmesriigi seaduste kohaselt” [täpsustatud tõlge]. Nad järeldavad sellest, et nimetatud määrust võib tõlgendada selliselt, et selle II peatükki kohaldatakse põhimõtteliselt ainult juhul, kui kostja alaline elu- või asukoht on liikmesriigis, ning et välja arvatud mõnede erandite korral on liikmesriigid pädevad oma kohtute pädevuse kindlaks tegema, kui kostja alaline elu- või asukoht ei ole ühenduses. Seega ei riiva kavandatav leping ühenduse eeskirju.
- 65 Prantsuse valitsus märgib, et on võimalik leida, et määruse nr 44/2001 artikli 4 lõige 1 delegeerib ühenduse pädevuse liikmesriikidele, mistõttu on ühenduse pädevus õigustatud. Ta siiski ei nõustu selle tõlgendusega ja rõhutab koos Ühendkuningriigi valitsusega, et nimetatud sätel on deklaratiivne väärtus, kuivõrd see on tuletatud sama määruse artikli 2 lõikest 1, mis piirab kohtualluvuse üldeeskirja kohaldamise selliste kostjatega, kelle alaline elu- või asukoht on liikmesriigis. Niisugust tõlgendust kinnitab ka kindla kõneviisi kasutamine nimetatud määruse üheksandas põhjenduses, mis täpsustab, et „[k]ostja suhtes, kelle alaline elu- või asukoht ei ole liikmesriigis, kohaldatakse tavaliselt kohtuasja algatamise liikmesriigi territooriumil kehtivaid siseriiklikke kohtualluvust käsitlevaid eeskirju [...]”.
- 66 Soome valitsus vaidleb samuti vastu väitele, mille kohaselt võrdub määruse nr 44/2001 artikli 4 lõige 1 ühiste eeskirjade vastuvõtmisega eespool viidatud AETR-i kohtuotsuse tähenduses. Kuigi on tõsi, et oma 10. veebruari 1994. aasta otsuses kohtuasjas C-398/92: Mund & Fester (EKL 1994, lk I-467) leidis Euroopa Kohus, et nii Brüsseli konventsioon kui siseriiklikud sätted, millele see viitab, on seotud asutamislepinguga, ei käsitletud kohtuasjas, milles nimetatud otsus tehti, konventsiooni artikli 4 (mis vastab määruse artiklile 4) tõlgendamist, vaid olukorda, milles mõlema poole alaline elu- või asukoht oli nimetatud konventsiooni osalisriigis. Pealegi ei tähenda asjaolu, et säte viitab asutamislepingule, automaatselt, et selle sätte kohaldamisalaga seotud küsimused kuuluksid ühenduse pädevusse,

kuna asutamisleping ei piirdu ühendusele teatava pädevuse ülekandmisega, vaid kehtestab ka kohustused, mida liikmesriikidel tuleb omaenda pädevuse teostamisel täita (vt eelkõige 5. novembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-466/98: komisjon vs. Ühendkuningriik, EKL 2002, lk I-9427, punkt 41). Lõpuks on ka liikmesriikide poolt kohtualluvuse valdkonnas sõlmitud konventsioonid hõlmatud sama määruse artikli 4 lõikes 1 kasutatud mõistega „liikmesriigi seadus” ning ei ole alust arvata, et üksnes teatava eeskirja lisamisega määrusesse saaks ühendus ainupädevuse sõlmida rahvusvahelisi lepinguid valdkondades, mis kuuluvad selle eeskirja kohaldamisalasse.

- 67 Nõukogu ja enamik Euroopa Kohtule märkusi esitanud liikmesriike märgivad, et määrus nr 44/2001 näeb ette teatava arvu juhtumeid, mille puhul — erandina määruse artikli 4 lõikes 1 sisalduvast põhimõttest — määratakse liikmesriikide kohtute pädevus kindlaks sama määruse sätetega, isegi kui kostja alaline elu- või asukoht ei ole liikmesriigis. Tegemist on järgmiste juhtumitega:

— artiklis 22 sätestatud ainupädevus (näiteks kinnisvaraga seotud õigusi, juriidiliste isikute otsuste õiguspärasust, avalike registrite kannete õiguspärasust ja kohtuotsuste täitmist puudutavad vaidlused);

— artiklis 23 sätestatud kokkulepe kohtualluvuse kohta (juhul, kui sõlmitakse kokkulepe kohtualluvuse kohta);

- kohtualluvuse sätted nõrgemaks pooleks loetava poole kaitseks:
 - kindlustuse valdkonnas (artikli 9 lõige 2),
 - tarbijalepingute valdkonnas (artikli 15 lõige 2),
 - töölepingute valdkonnas (artikli 18 lõige 2);
- menetluse peatamist ja seotud menetlusi puudutavad sätted (artiklid 27–30).

⁶⁸ Nõukogu ja enamiku Euroopa Kohtule märkusi esitanud liikmesriikide arvates võib kavandatav leping nende erandite tõttu muuta määruse nr 44/2001 kohtualluvust käsitlevat osa. Nii leiab Saksamaa valitsus, et nimetatud lepinguga ette nähtud kohtualluvuse eeskirjad võivad muuta nimetatud määruse kohtualluvuse eeskirju või nende ulatust ning et uue Lugano konventsiooni teatavate osade puhul esineb ühenduse ainupädevus. Portugali valitsus väidab siiski, et erand ei tohiks eeskirja ohustada ning et siinkohal ei ole vaja ette näha kõiki olukordi, mille puhul ühenduse ainupädevus võib tekkida.

⁶⁹ Sama kehtib ka sellise klausli puhul nagu Lugano konventsiooni artikli 54 b lõige 2, mis näeb ette teatava arvu võimalikke olukordi, mille puhul kavandatavat lepingut kohaldatakse igal juhul (ainupädevuse, kohtualluvuse kohta sõlmitud kokkuleppe, menetluse peatamise ja seotud menetluste juhtudel ning tunnustamise ja täitmise

valdkonnas, kui kas otsuse teinud riik või riik, kus tunnustamist taotletakse, ei ole ühenduse liige).

- 70 Selline klausel võib mõjutada määruse nr 44/2001 kohaldamisala. Kavandatava lepingu eeskirjad, mis käsitlevad ainupädevust, kehtestavad kolmanda riigi kohtu pädevuse isegi juhul, kui kostja alaline elu- või asukoht on ühenduses. Need mõningad erandjuhud ei tohiks siiski mõjutada nimetatud määruse üldist ulatust ega olla ühenduse ainupädevuse aluseks.
- 71 Iirimaa esitab selle kohta kolm märkust. Kõigepealt on keeruline aru saada, millises konkreetnes olukorras selline säte nagu Lugano konventsiooni artikli 54 b lõige 2 võib kaasa tuua määruse nr 44/2001 ja kavandatava lepingu vahelise vastuolu, kuna kõik selle sättega ette nähtud olukorrad asuvad väljaspool nimetatud määruse kohaldamisala. Seejärel, kuna nimetatud säte on samane artikli 54 b lõikega 2 selle praegu kehtivas versioonis ja kuna ühendus on osaline uues Lugano konventsioonis, mis peaks olema segavastutusega leping, ei saa väita, et liikmesriigid lepivad kolmandate riikidega kokku kohustustes, mis mõjutavad ühenduse eeskirju. Olukord on seega erinev sellisest olukorrast, milles liikmesriik lepib kolmandate riikidega kohustustes kokku ilma ühenduse osaluseta. Lõpuks on asjaolu, et niisugune klausel nagu nimetatud artikli 54 b lõige 2 mõjutab ühenduse eeskirju, tagajärjeks see, et ühendus on ainupädev üksnes selle sätte üle läbirääkimisi pidama ja liikmesriikidel on pädevus kavandatava lepingu muude sätete osas.
- 72 Kohtute pädevuse osas väidab parlament, et määrust nr 44/2001 ei kohaldata mitte üksnes väidetavalt ühendusesiseste vaidluste korral. Määrus on kohaldatav ka juhul, kui liikmesriigi kohtule on esitatud hagi kostja vastu, kelle alaline elu- või asukoht on väljaspool ühendust. Parlamendi arvamuse kohaselt on määruse artiklis 4 sätestatud kohtualluvuse eeskirja kehtestanud ühenduse seadusandja ning liikmesriikidel ei ole

pädevust seda muuta. Parimal juhul võivad nad ühenduse loal muuta kohaldatavaid riigisiseseid seadusi. Kavandatav leping muudab seega artikli 4 ulatust, kuna kostjaid, kelle alaline elu- või asukoht on Lugano konventsiooni osalisriikides, ei saa enam hageda liikmesriigi kohtus siseriiklike kohtupädevuse eeskirjade alusel, samas kui artikli 4 kohaselt võib põhimõtteliselt nendele eeskirjadele tugineda iga kostja suhtes, kelle alaline elu- või asukoht on väljaspool ühendust.

- 73 Arutledes samamoodi nagu parlament, leiab komisjon, et määruse nr 44/2001 mõjutamine ongi läbirääkimiste ese. Kohtualluvuse eeskirjade osas neutraliseeritakse kavandatava lepingu tagajärjena tingimata ka nimetatud määruse artiklis 4 ette nähtud eeskiri, mis annab liikmesriigi kohtutele ülejäänud pädevuse kostjate suhtes, kelle alaline elu- või asukoht on riigis, mis ei kuulu ühendusse, kuid mis on Lugano konventsiooni osaline. Seega mõjutaks see nimetatud artiklit 4, kui liikmesriigid võiksid kokku leppida niisugustes klauslites eesmärgiga selle artikli mõju muudele kolmandatele riikidele laiendada.
- 74 Komisjon vaidleb seega vastu argumentidele, mis seisnevad liikmesriikide pädevuse rajamises määruse nr 44/2001 artiklile 4. Komisjon, keda selles küsimuses toetab parlament, väidab esiteks, et selles artiklis sätestatud eeskirja kehtestas ühenduse seadusandja ning et seega ei ole liikmesriikidel enam pädevust otsustada, et nende suhetes kolmandate riikidega ei kohaldata enam siseriiklikke seadusi, vaid teistsuguseid eeskirju. Ta märgib teiseks, et kõik kohtualluvuse eeskirjad, mille üle kavandatava lepingu raames läbirääkimisi peetakse ja mis on kohaldatavad kostjate suhtes, kelle alaline elu- või asukoht on väljaspool ühendust, mõjutavad ühtlustatud kohtualluvuse eeskirju, kuna nende eesmärk on vältida kohtualluvuse konflikte, mille korral pädevus on mitme riigi kohtutel või pädev kohus puudub, menetluse peatamise juhtumeid või vastuolulisi kohtuotsuseid.
- 75 Mis puudutab määruse nr 44/2001 osa, mis käsitleb kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist, st määruse III peatükki, siis nõukogu ja enamik Euroopa Kohtule märkusi esitanud liikmesriike märgivad, et kavandatava lepingu ja määruse kohaldamisalad ei lange üheski küsimuses kokku. Iseäranis Saksamaa valitsus väidab, et nimetatud

määrus ei ole kohaldatav „väljaspool” ühendust tehtud kohtuotsuste suhtes. Portugali valitsus arutleb viisi üle, mil ühendusse mittekuuluvate riikide kohtuotsuste tunnustamise eeskirjade kehtestamine võib mõjutada ühenduse liikmesriikide kohtuotsuste tunnustamist. Tegelikult käsitleb määrus nr 44/2001 seda, kuidas liikmesriik tunnustab ja täidab teise liikmesriigi kohtuotsust, samas kui kavandatav leping käsitleb seda, kuidas liikmesriik tunnustab ja täidab kolmanda riigi kohtuotsust ning kolmas riik tunnustab ja täidab liikmesriigi kohtuotsust.

76 Komisjon leiab seevastu, et määruse nr 44/2001 III peatükki mõjutavad ka sätted, mille üle liikmesriigid läbirääkimisi peavad. Ta rõhutab asjaolu, et nimetatud määrus ja kavandatav leping sisaldavad üht ja sama eeskirjade kogumit, mis on põhimõtteliselt kohaldatavad olenemata riigist, kus otsuse teinud kohus asub.

77 Parlament toetab sama seisukohta. Tema meelest mõjutab kavandatav leping samuti määruses nr 44/2001 sätestatud eeskirju, kuna asjaolu, et III peatüki kohaldamist piiratakse üksnes teiste liikmesriikide kohtuotsustega, kujutab endast seadusandja teadlikku valikut. Kohustus käsitleda Lugano konventsiooni osalisriikides tehtud kohtuotsuseid samamoodi — mis tuleneb uuest Lugano konventsioonist — muudab seda õiguslikku olukorda.

— „Eraldumisklausel”

78 Nõukogu ja enamik Euroopa Kohtule märkusi esitanud liikmesriike käsitlevad läbirääkimissuuniste punkti 2 alapunktis a ette nähtud „eraldumisklausli”, mis viitab Lugano konventsiooni artikliga 54 b kehtestatud põhimõtetele, võimalikku mõju.

Nagu märgib Kreeka valitsus, on selle klausli tagajärg kavandatava lepingu ülejäänud osast piiratud valdkonna „eraldumine”, mis võib olla ühenduse ainupädevuse aluseks. Nimetatud klausli — nii nagu see on sõnastatud Lugano konventsiooni artikli 54 b lõikes 1 — peamine tagajärg on see, et liikmesriigid kohaldavad omavahelistes suhetes määrust nr 44/2001, mitte uut Lugano konventsiooni.

- 79 Nõukogu ja nimetatud valitsused võtavad selles küsimuses seisukoha vastavalt Euroopa Kohtu praktikale, nii nagu see nähtub eespool viidatud avatud taeva otsustest, täpsemalt kohtuotsuse komisjon *vs.* Taani punktist 101, mis on sõnastatud järgnevalt:

„101 Seda järeldust ei saa kahtluse alla seada asjaolu, et [Taani Kuningriigi ja Ameerika Ühendriikide vahel 1995. aastal õhutranspordi valdkonnas sõlmitud kahepoolse lepingu, mida nimetatakse „avatud taeva” lepinguks,] artikkel 9 kehtestab kohustuse järgida nimetatud määrust õhutranspordi puhul, mille suhtes kohaldatakse [nõukogu 23. juuli 1992. aasta] määrust [(EMÜ) nr 2409/92 piletihindade ja lastitariifide kohta (EÜT L 240, lk 15)]. Nii kiiduväärne kui Taani Kuningriigi initsiatiiv tagada määruse nr 2409/92 kohaldamine oligi, on samuti tõsi, et nimetatud liikmesriigi kohustuste rikkumine tuleneb asjaolust, et tal ei olnud õigust sellises kohustuses üksi kokku leppida, isegi kui kohustuse sisu ei ole vastuolus ühenduse õigusega.”

- 80 Nõukogu märgib, et eespool viidatud arvamuses 2/91 võttis Euroopa Kohus arvesse Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni kemikaalide tööl kasutamise turvalisust käsitlevas konventsioonis nr 170 sisalduvat klauslit, mis võimaldab selle osalistel kohaldada rangemaid sisemisi eeskirju. Eriti tuleb arvesse võtta sellist eeskirja, nagu on sätestatud Lugano konventsiooni artikli 54 b lõikes 1, mis näeb ette kavandatava lepingu eeskirjade asemel sisemiste eeskirjade kohaldamise.

- 81 Ühendkuningriigi valitsus rõhutab eespool viidatud avatud taeva kohtuotsustes mainitud klausli ja Lugano konventsiooni artikli 54 b vahelist erinevust. Vastupidiselt kohtuasjadele, milles tehti nimetatud otsused, milles 1995. aastal Ameerika Ühendriikidega sõlmitud ja komisjoni poolt vaidlustatud „avatud taeva” lepingu kohaldamisala kattus ühenduse eeskirjade kohaldamisalaga, on nimetatud artikli lõikes 1 sisalduva klausli eesmärk määratleda kummagi eeskirjade kogumi vastav ulatus, st tagada, et kummaski instrumendis sisalduvad eeskirjad reguleerivad erinevaid valdkondi. Nagu märkis Saksamaa valitsus, oleks sama hästi võinud kasutada teistsugust normitehnikat ning tunnustamise ja täitmise eeskirjad oleks võinud sõnastada kitsendavamalt, nii et need oleksid kohaldatavad üksnes liikmesriikide ja nimetatud konventsiooni muude osalisriikide vahelistele suhetele.
- 82 Seevastu parlament viitab eespool viidatud kohtuotsusele komisjon *vs.* Taani ning järeldeb, et isegi kui Lugano konventsiooni artiklile 54 b vastav säte lisataks kavandatavasse lepingusse ning kui konventsiooni ja määruse nr 44/2001 vahel ei oleks vastuolu, ei kuuluks selle lepingu sõlmimine liikmesriikide pädevusse.
- 83 Märkides, et eraldumisklausel esineb kõige sagedamini „segatüüpi” lepingus, väidab komisjon, et nõukogu poolt läbirääkimissuunistes väljendatud soovi lisada selline klausel kavandatavasse lepingusse võib pidada kohmakaks katseks sellise lepingu nn segaiseloomu ette kindlaks määrata. Ta leiab, et ühenduse ainuvälispädevus — nagu ka ühenduse õigusaktide õiguslik alus — peab rajanema objektiivsetel ja Euroopa Kohtu poolt kontrollitavatel elementidel, mitte lihtsalt asjaomasesse rahvusvahelisse lepingusse lisatud eraldumisklauslil. Kui sellist nõuet ei täideta, võib ühenduse ainupädevuse küsimusest saada manipuleerimise objekt.
- 84 Siinkohal arutleb komisjon selle üle, kas on vaja klauslit, mille eesmärk on reguleerida ühenduse süsteemi kehtestavate õigusnormide ja seda süsteemi kolmandatele riikidele laiendava rahvusvahelise konventsiooni vahelisi suhteid —

mis ei peaks iseenesest olemasolevat ühenduse õigust mõjutama. Kuna kavandatav leping hõlmab valdkondi, milles on toimunud täielik ühtlustamine, on eraldumisklausel täiesti asjakohatu.

- 85 Komisjon rõhutab eraldumisklausli spetsiifilisust rahvusvahelise eraõiguse alases rahvusvahelises lepingus, kuivõrd see on väga erinev klassikalisest eraldumisklauslist. Käesoleval juhul ei ole eesmärk tagada määruse nr 44/2001 kohaldamine iga juhtumi puhul, kui see on kohaldatav, vaid reguleerida järjepidevalt seda, millal kohaldatakse määrust ja millal kavandatavat lepingut.

— Kavandatava lepingu ja ühendusesiseste eeskirjade sätete samasus

- 86 Nõukogu uurib lõpuks kavandatava lepingu ja ühendusesiseste eeskirjade sätete samasuse mõju. Seda tehes võtab ta arvesse kohtujurist Tizzano seisukohta, mis on väljendatud eespool viidatud avatud taeva kohtuasjades tehtud otsuse ettepaneku punktis 72. A. Tizzano leidis, et „[...] ühiste eeskirjadega hõlmatud valdkondades ei saa liikmesriigid sõlmida rahvusvahelisi lepinguid isegi juhul, kui nende tekst kordab täielikult ühenduse eeskirjade teksti või viitab ühenduse eeskirjadele. Sellist liiki lepingute sõlmimine võib ühenduse õiguse ühetaolist kohaldamist mõjutada tegelikult kahel erineval viisil. Esiteks kuna ühenduse eeskirjade lepingutesse „ülevõtmisega“ ei ole võimalik tagada [...], et nimetatud eeskirju seejärel ka tõepoolest ühetaoliselt kohaldatakse [...]. Teiseks kuna nimetatud „ülevõtmine“ muudaks igal juhul ühiste eeskirjade olemust ja õiguslikku süsteemi, mis tooks kaasa olulise ja konkreetse ohu, et need jäävad asutamislepingu alusel Euroopa Kohtu poolt teostatava järelevalve alt välja”.

- 87 Nõukogu meelest ei tundu mõlema instrumendi, s.o määruse nr 44/2001 ja kavandatava lepingu põhiliste sätete samasust ning kavandatava lepingu ja ühendusesiseste eeskirjade paralleelse arendamise eesmärki silmas pidades olevat välistatud, et ühendusel on ainupädevus kogu nimetatud lepingu suhtes.
- 88 Sellegipoolest võib samuti leida, et arvestades asjassepuutuvate valdkondade erinevust, ei ole kavandatava lepingu ja määruse nr 44/2001 sätete samasus asjakohane. Täpsemalt, kuna määruse nr 44/2001 artikli 4 lõige 1 tunnustab liikmesriikide pädevust teha kohtute pädevus kindlaks, kui kostja alaline elu- või asukoht ei ole liikmesriigis, siis ei keela miski neil riikidel „kopeerida” määruse eeskirju nende endi siseriiklikes seadustes, ilma et see määrust kahjustaks. Nõukogu sellist tõlgendust toetavad Saksamaa ja Kreeka valitsused, Iirimaa ning Portugali ja Soome valitsused. Saksamaa valitsus täpsustab, et ühenduse pädevust ei saa tuletada pelgalt mõne sätte konkreetsest sõnastusest. Pädevuse andmine näitab, kes otsustab selle sätte sõnastuse üle.
- 89 Parlament viitab kohtujurist Tizzano ettepanekule kohtuasjades, milles tehti eespool viidatud avatud taeva otsused, ning järeldab, et ühendusel on antud valdkonnas ainupädevus.
- 90 Ta vaidleb vastu nõukogu argumentidele, mille kohaselt kavandatava lepingu ja määruse nr 44/2001 sätete samasus välistab igasuguse nendevahelise vastuolu võimaluse. Ta leiab, et esiteks ei ole vastuolu olemasolu või puudumine otsustav ühenduse pädevuse ulatuse hindamisel ning et teiseks võib sellise lepingu kohaldamine viia nimetatud määruse mõnede sätete kõrvalejätamiseni ning võib seega vaatamata kõnealuste sätete samasusele määruse sätteid mõjutada.

- 91 Komisjon leiab, et uue Lugano konventsiooniga seotud läbirääkimiste eesmärgist, st lihtsalt kanda üle suhetele nende riikidega, mis ei kuulu ühendusse, määruse nr 44/2001 ühised eeskirjad, järeldeb see, et ühenduse pädevus asuda läbirääkimisi pidama on tingimata ainupädevus.
- 92 Ta tuletab meelde Brüsseli ja Lugano konventsioonide paralleelsust ja nendevahelisi seoseid ning väidab, et eraldi seisev konventsioon sõlmiti üksnes seetõttu, et oli võimatu paluda kolmandatel riikidel ühineda EÜ artiklil 293 rajaneva konventsiooniga, mis annab pädevuse Euroopa Kohtule. Ta märgib, et nende kahe konventsiooni tõlgendamise järjepidevuse tagamiseks loodi erinevaid mehhanisme.
- 93 Komisjoni meelest välistaks ühiste eeskirjade uude Lugano konventsiooni lihtne ülekandmine liikmesriikide igasuguse pädevuse, kuna see oleks kokkusobimatu ühisturu ühtsuse ja ühenduse õiguse ühetaolise kohaldamisega. Vaid ühendus võib tagada oma ühiste eeskirjade järjepidevuse, kui need eeskirjad on viidud rahvusvahelisele tasandile.
- 94 Euroopa Kohtu praktika kohta esitatud argumentide täienduseks ning asja laiemalt vaadates juhib parlament Euroopa Kohtu tähelepanu õiguskorda puudutavatele ja praktilistele probleemidele, mis võivad segavastutusega lepingu puhul tõusetuda, eriti mis puudutab vajadust võimaldada kõigil liikmesriikidel kavandatav leping ratifitseerida. Ta rõhutab samuti, et vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala loomisel tuleb järgida ühenduse poliitika sisemise ja välimise külje järjepidevuse nõuet.
- 95 Mis puudutab argumente, mis rajanevad asjaolul, et kavandatav leping ei kahjusta määruse nr 44/2001 kohaldamist, vaid vastupidi, tugedab seda, laiendades määruse

kohaldamisala muudele Euroopa riikidele, siis arutleb Prantsuse valitsus — võttes arvesse asjaolu, et leping mõjutab lisaks mõnele kolmandale riigile kõiki liikmesriike —, kas ühendust ei tuleks käsitleda ainsana, kellel on õigus oma õigusnormide üle otsustada, sõltumata küsimusest, kas nimetatud leping kahjustab või edendab ühenduse õigusnorme. Liikmesriikidel on jätkuvalt pädevus sõlmida kolmandate riikidega muid lepinguid, mis ei mõjuta kõiki liikmesriike ning niivõrd, kuivõrd need lepingud ei mõjuta nimetatud määruse kohaldamist. Prantsuse valitsuse meelest on ühendusel seega ainupädevus sõlmida just kavandatav leping.

Liikmesriikide ja institutsioonide suulised märkused

- 96 Selleks, et võimaldada pärast arvamuse taotluse esitamist Euroopa Liiduga ühinenud liikmesriikidel selle kohta märkusi esitada, korraldas Euroopa Kohus kohtuistung, mis toimus 19. oktoobril 2004. Sellel osalesid nõukogu ning Tšehhi, Taani, Saksamaa, Kreeka, Hispaania ja Prantsuse valitsused, Iirimaa ning Hollandi, Poola, Portugali, Soome ja Ühendkuningriigi valitsused ning parlament ja komisjon. Valdav osa Euroopa Kohtule esitatud märkustest käsitlesid nelja küsimust, mille kohta Euroopa Kohus oli kirja teel palunud liikmesriikidel ja institutsioonidel kohtuistungil oma arvamust avaldada. Nimetatud küsimused käsitlesid järgmist:

- EÜ artiklite 61 ja 65 sõnastuse asjakohasus, eriti EÜ artiklis 65 sisalduva väljendi „siseturu häireteta toimimiseks vajalik” asjakohasus;
- selle küsimuse asjakohasus, millises ulatuses võib liikmesriik kolmanda riigiga läbirääkimisi pidada näiteks kahepoolse lepingu üle, mis reguleerib määruses nr 44/2001 käsitletud probleeme, kuid ilma et võetaks tingimata vastu samad kriteeriumid, kui on määruses;

- võimalus teha vahet kohtualluvust käsitlevate sätete ja kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist käsitlevate sätete vahel ning

- võimalik vajadus olemasoleva kohtupraktika edasiarendamise või täpsustamise järele.

Esimene Euroopa Kohtu esitatud küsimus

- ⁹⁷ Mis puudutab EÜ artiklite 61 ja 65 sõnastuse ja eriti EÜ artiklis 65 sisalduva väljendi „siseturu häireteta toimimiseks vajalikul määral” asjakohasust, siis Saksamaa valitsus, keda toetavad Prantsuse valitsus ning parlament ja komisjon, leiab, et see väljend on asjakohane üksnes selle hindamiseks, kas ühendus teostas määrust nr 44/2001 vastu võttes ühendusesisest pädevust õigesti. Tema meelest peab iga EÜ artikli 65 alusel vastu võetud ühendusesisene õigusakt seda tingimust täitma. Seevastu määrusega reguleeritud valdkonnas ühenduse välispädevuse olemasolu tuvastamiseks ei pea kavandatav leping siseturu häireteta toimimiseks tingimata vajalik olema. Nimetatud välispädevus sõltub pelgalt küsimusest, millises ulatuses niisugune leping mõjutab või muudab ühendusesisese õigusnormi ulatust. Prantsuse valitsus leiab, et kui asjaolu, et EÜ artikkel 65 viitab üksnes siseturu häireteta toimimiseks vajalikele meetmetele, jätaks ühenduse ilma pädevusest rahvusvahelisi lepinguid sõlmida, siis muudetakse eespool viidatud AETR-i kohtuotsusest tulenev kohtupraktika mõttetuks.
- ⁹⁸ Seevastu Ühendkuningriigi valitsus, keda toetavad mitmed teised valitsused, leiab, et EÜ artikkel 65 määratleb juba oma sõnastuse kaudu ühendusesisese süsteemi ulatuse ja intensiivsuse. Täpsemalt nähtub sõnastusest, et määrus nr 44/2001 ei

ühtlusta täielikult liikmesriikide eeskirju kohtualluvuse konfliktide valdkonnas. Kuigi mitmeid selles määruses sätestatud eeskirju — nagu näiteks pädevuse üldeeskiri, mis rajaneb asjaolul, et kostja alaline elu- või asukoht on Euroopa Liidus — võib käsitleda teatavat välist ulatust omavatena, on olulisim tegur see, et nimetatud eeskirjad kuuluvad ühendusesisesesse süsteemi, mille eesmärk on lahendada liikmesriikide kohtute vahelisi kohtualluvuse konflikte. Võttes arvesse EÜ artiklite 61 ja 65 ühendusesisest ulatust, ei saa need olla ühenduse tervikliku seadustiku, millega sätestatakse ühenduse rahvusvahelise pädevusega seotud eeskirjad, kehtestamise õiguslikuks aluseks.

- 99 Lisaks märgib Tšehhi valitsus, keda toetavad Kreeka, Hispaania ja Soome valitsused, et EÜ artiklite 61 ja 65 sõnastus näitab, et ühendusesisene pädevus on piiratud siseturu häireteta toimimise spetsiifilise eesmärgiga. Järelikult peab ühenduse välispädevus olema piiratud sama eesmärgiga. Lisaks leiab Soome valitsus, et Lugano konventsiooni puhul — arvestades, et liitu mittekuuluvaid lepinguosalisi ei puuduta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala loomine ega siseturu väljakujundamine — on raske eeldada, et kavandatav leping võiks olla siseturu häireteta toimimiseks vajalik.

Teine Euroopa Kohtu esitatud küsimus

- 100 Mis puudutab selle küsimuse asjakohasust, millises ulatuses võib liikmesriik kolmanda riigiga läbirääkimisi pidada kahepoolse lepingu üle, mis reguleerib määruses nr 44/2001 käsitletud probleeme, kuid ilma et võetaks tingimata vastu samad kriteeriumid, kui on määruses, siis enamik Euroopa Kohtule märkusi esitanud valitsusi ning parlament leiavad, et ainus asjakohane küsimus on see, kas kahepoolsest lepingust tulenevad kohustused kuuluvad määruse kohaldamisalasse või mitte. Seega ei ole tähtis, kas see leping vastab sisu poolest ühenduse eeskirjadele.

- 101 Selline kahepoolne leping tuleb seega koostada ettevaatlikult, tagades — näiteks eraldumisklausli kaudu —, et selle sätted ei käsitleks määrusega nr 44/2001 reguleeritud küsimusi. Saksamaa, Kreeka ja Soome valitsused väidavad, et niisuguse klausli olemasolu on määrav. Seevastu komisjon leiab, et eraldumisklausli olemasolu iseenesest annabki tunnistust mõjutamisest eespool viidatud AETR-i kohtuotsuse tähenduses.
- 102 Hispaania valitsus märkis kohtuistungil, et muudes kui määrusega nr 44/2001 hõlmatud valdkondades säilib liikmesriigil vabadus kolmandate riikidega lepinguid sõlmida. Lepingute osas, mis käsitlevad nimetatud määrusega hõlmatud küsimusi, palus see valitsus Euroopa Kohtul oma praktikat pehmendada, väites, et mõnedel liikmesriikidel võib kolmanda riigiga nende küsimuste üle läbirääkimiste pidamiseks olla eriline huvi geograafilise läheduse või kahe kõnealuse riigi vaheliste ajalooliste sidemete tõttu.
- 103 Parlamendi arvates mõjutaks see tingimata määrust, kui liikmesriigi ja kolmanda riigi vahel sõlmitud lepingus valitaks teistsugune seotuse kriteerium kui kostja alaline elu- või asukoht, mis on aluseks võetud määruses nr 44/2001. Nii oleks kahepoolne leping, milles kasutatakse kodakondsuse kriteeriumi, määrusega kokkusobimatu, kuna olenevalt kohaldatavast õigusaktist ja aluseks võetud kriteeriumist oleks pädevus kahe erineva riigi kohtutel.

Kolmas Euroopa Kohtu esitatud küsimus

- 104 Mis puudutab võimalikku vajadust teha vahet kohtualluvust käsitlevate sätete ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist käsitlevate sätete vahel, siis mitmed valitsused, näiteks Tšehhi, Saksamaa, Kreeka, Portugali ja Soome valitsused, väidavad, et niisugune vahetegemine on vajalik. Näiteks Soome valitsuse arvates nähtub määruse

nr 44/2001 ülesehitusest, et kohtualluvust käsitlev peatükk ja kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist käsitlev peatükk ei ole omavahel seotud. Seega on tegemist kahe eraldiseisva ja autonoomse regulatsiooniga, mis on esitatud samas õigusinstrumendis.

- 105 Seevastu Hispaania valitsus leiab, et sellist vahet ei tohi teha. Esiteks on võimalik tõdeda, et nimetatud sätete kohaldamisalad sisaldavad osi, mis ei ole ühenduse õigusega hõlmatud. Teiseks moodustavad kaks sätete kategooriat terviku, arvestades asjaolu, et määruse nr 44/2001 eesmärk on jõuda kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise lihtsustamiseni.
- 106 Samamoodi leiavad parlament ja komisjon, et kavandatava lepingu kaheks eraldiseisvaks osaks tükeldamine ja järeldamine, et ühe puhul on ühendus ainupädev ja teise puhul kehtib jagatud pädevus, ei ole õigustatud. Komisjoni meelest rajaneb kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise igasugune lihtsustatud mehhanism — nii see, mis on loodud määrusega nr 44/2001, kui see, mis tuleneb Lugano konventsioonist — asjaolul, et kohtualluvuse eeskirjad on ühtlustatud ja et liikmesriikide vahel valitseb piisav vastastikune usaldus, et vältida seda, et nende riikide kohtud, kus tunnustamist taotletakse, oleksid kohustatud iga kord uurima, kas otsuse teinud riigi kohtute pädevust järgiti. Sellest vaatepunktist ei tohiks kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise valdkondi eristada.

Neljas Euroopa Kohtu esitatud küsimus

- 107 Mis puudutab võimalikku vajadust olemasoleva kohtupraktika edasiarendamise või täpsustamise järele, siis valdav enamik Euroopa Kohtule märkusi esitanud valitsusi

soovib eespool viidatud AETR-i kohtuotsusest tuleneva praktika selgitamist. Lisaks toetavad samad valitsused Ühendkuningriigi valitsuse poolt oma kirjalikes märkustes võetud seisukohta, mille kohaselt tuleks uuesti kaaluda selles kohtupraktikas nimetatud kriteeriumidest ühte, s.o kriteeriumi, mis on seotud asjaoluga, et rahvusvahelised kohustused kuuluvad valdkonda, mis on juba „suures osas” ühiste eeskirjadega hõlmatud. Hispaania valitsuse arvamuse kohaselt peaks Euroopa Kohus olema äärmiselt ettevaatlik, enne kui ta kohaldab käesoleva arvamuse taotluse esemeks oleva juhtumi suhtes tuletatud välispädevuse doktriini, mis on välja arendatud majandusvaldkonda kuuluvates asjades, milles kohaldatavad kriteeriumid on väga erinevad rahvusvahelises eraõiguses kohaldatavatest kriteeriumidest. Iirimaa meelest peaks olema toimunud täielik ühtlustamine selleks, et võiks leida, et esineb ühenduse tuletatud välispädevus.

- 108 Seevastu Prantsuse valitsuse ja komisjoni arvates tuleneb ühenduse ainupädevus asjaolust, et uue Lugano konventsiooniga tahetakse määrusega nr 44/2001 loodud koostöösüsteemi laiendada kolmandatele riikidele.
- 109 Lõpuks — selle asjaolu asjakohasuse osas, et kavandatava lepingu eesmärk on korrata ühenduse eeskirju, väidab enamik valitsusi, et miski ei keela liikmesriikidel ühenduse õiguse sätteid üle võtta oma rahvusvahelistesse kohustustesse, mille osas puudub ühenduse välispädevus. Keskne küsimus on, kas kavandatav leping, mitte pädevuste paralleelsus kui selline, võib mõjutada ühendusesiseseid eeskirju.

Euroopa Kohtu seisukoht

Taotluse vastuvõetavus

- 110 Nõukogu esitatud arvamuse taotlus käsitleb küsimust, kas pädevus sõlmida uus Lugano konventsioon on ainu- või jagatud pädevus.

- 111 Nõukogu on üks EÜ artikli 300 lõikes 6 nimetatud institutsioonidest. Kavandatava lepingu eset ja põhijooni on piisavalt kirjeldatud, nii nagu seda nõuab Euroopa Kohus (4. oktoobri 1979. aasta arvamus 1/78, EKL 1979, lk 2871, punkt 35, ja eespool viidatud arvamus 2/94, punktid 10–18).
- 112 Peale selle võib vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale saada Euroopa Kohtu arvamuse küsimustes, mis käsitlevad kolmandate riikidega konkreetse lepingu sõlmimise pädevuse jagamist ühenduse ja liikmesriikide vahel (vt viimasena eespool viidatud arvamus 2/00, punkt 3). Kodukorra artikli 107 lõige 2 kinnitab sellist tõlgendust.
- 113 Järelikult on arvamuse taotlus vastuvõetav.

Põhiküsimus

Ühenduse pädevus sõlmida rahvusvahelisi lepinguid

- 114 Ühenduse pädevus sõlmida rahvusvahelisi lepinguid võib tuleneda mitte ainult asutamislepingu otsesest volitusest, vaid kaudselt ka asutamislepingu muudest sätetest ja nende sätete raames ühenduse institutsioonide poolt vastu võetud õigusaktidest (vt eespool viidatud AETR-i kohtuotsus, punkt 16). Euroopa Kohus on pealegi leidnud, et iga kord, kui ühenduse õigusega on nimetatud institutsioonidele antud ühendusesisene pädevus kindla eesmärgi saavutamiseks, on ühendusel pädevus võtta nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikke rahvusvahelisi kohustusi, isegi kui sellekohane sõnaselge säte puudub (eespool viidatud arvamus 1/76, punkt 3 ja eespool viidatud arvamus 2/91, punkt 7).

- 115 See ühenduse pädevus võib olla ainupädevus või liikmesriikidega jagatud pädevus. Mis puudutab ainupädevust, siis on Euroopa Kohus leidnud, et eespool viidatud arvamuses 1/76 mainitud võimalik olukord on selline, milles ühendusesisest pädevust saab tõhusalt teostada üksnes samaaegselt välispädevusega (vt eespool viidatud arvamused 1/76, punktid 4 ja 7 ning eespool viidatud arvamused 1/94, punkt 85), ning seega on rahvusvahelise lepingu sõlmimine vajalik asutamislepingu selliste eesmärkide saavutamiseks, mida ei ole võimalik saavutada autonoomsete eeskirjade kehtestamisega (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus komisjon vs. Taani, punkt 57).
- 116 Eespool viidatud AETR-i kohtuotsuse punktis 17 esitas Euroopa Kohus põhimõtte, mille kohaselt juhul, kui ühised eeskirjad on vastu võetud, ei ole liikmesriikidel enam õigust ei üksikult ega isegi ühiselt võtta kolmandate riikide ees niisuguseid kohustusi, mis neid eeskirju mõjutavad. Sellisel juhul on ka ühendusel ainupädevus rahvusvahelisi lepinguid sõlmida.
- 117 Käesolevas arvamuses käsitletaval juhul on nimetatud põhimõte asjakohane selleks, et hinnata, kas ühenduse välispädevus on ainupädevus või mitte.
- 118 Eespool viidatud arvamuse 2/91 punktis 11 märkis Euroopa Kohus, et nimetatud põhimõtte on kohaldatav ka juhul, kui eeskirjad on vastu võetud valdkondades, mis ei kuulu ühisesse poliitikasse, s.o iseäranis valdkondades, milles esineb ühtlustamis-sätteid.
- 119 Euroopa Kohus tuletas selles küsimuses meelde, et kõikides valdkondades, mis vastavad asutamislepingu eesmärkidele, kohustab EÜ artikkel 10 liikmesriike aitama kaasa ühenduse eesmärkide saavutamisele ning hoiduma kõigist meetmetest, mis võiksid kahjustada asutamislepingu eesmärkide saavutamist (eespool viidatud arvamused 2/91, punkt 10).

- 120 Võttes seisukoha Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni kemikaalide tööl kasutamise turvalisust käsitleva konventsiooni nr 170 III osa suhtes, mis kuulub valdkonda, mis on juba suures osas ühenduse eeskirjadega hõlmatud, arvestas Euroopa Kohus asjaoluga, et need eeskirjad on järk-järgult vastu võetud rohkem kui 25 aasta vältel suunaga veel täielikumale ühtlustamisele, mis on mõeldud esiteks liikmesriikide õigusnormide lahknevustest kaubavahetusele tulenevate takistuste kõrvaldamiseks ja teiseks samaaegselt rahvastiku ja keskkonna kaitse tagamiseks. Kohus leidis, et konventsiooni nimetatud osa on selline, mis võib mõjutada ühenduse eeskirju, ning et seega ei või liikmesriigid väljaspool ühenduse raamistikku niisuguseid kohustusi võtta (eespool viidatud arvamus 2/91, punktid 25 ja 26).
- 121 Eespool viidatud arvamus 1/94 ja avatud taeva kohtuotsustes tõi Euroopa Kohus esile kolm võimalikku olukorda, milles ta tunnustab ühenduse ainupädevust. Need kolm olukorda, mille üle on käesoleva arvamuse taotluse raames peetud laialdasi arutelusid ja mida on meenutatud käesoleva arvamuse punktis 45, on sellegipoolest üksnes näited, mille sõnastamise aluseks on Euroopa Kohus arvesse võtnud nende kohtuasjade spetsiifilised asjaolud.
- 122 Kasutades palju üldisemat sõnastust, tunnustas Euroopa Kohus ühenduse ainupädevust juhul, kui lepingu sõlmimine liikmesriikide poolt on kokkusobimatu ühisturu ühtsusega ja ühenduse õiguse ühetaolise kohaldamisega (eespool viidatud AETR-i kohtuotsus, punkt 31) või kui olemasolevate ühenduse sätete — nagu õigusaktid, mis sisaldavad kolmandate riikide kodanike kohtlemist või kindla küsimuse täielikku ühtlustamist käsitlevaid sätteid — olemuse enda tõttu mõjutaks mis tahes sellesisuline leping tingimata ühenduse eeskirju eespool viidatud AETR-i kohtuotsuse tähenduses (vt selle kohta eespool viidatud arvamus 1/94, punktid 95 ja 96 ning eespool viidatud kohtuotsus komisjon vs. Taani, punktid 83 ja 84).

- 123 Seevastu ei ole Euroopa Kohus tunnustanud ühenduse ainupädevust juhul, kui nii ühenduse sätted kui rahvusvahelise konventsiooni sätted kujutasid endast miinimumnõudeid ning seetõttu ei saanud konventsioon takistada liikmesriikidepoolset ühenduse õiguse täielikku kohaldamist (eespool viidatud arvamus 2/91, punkt 18). Samamoodi ei ole Euroopa Kohus pidanud ühenduse ainupädevust vajalikuks põhjendusel, et kahepoolset lepingud võivad moonutada teenuste voogu siseturul, märkides, et mitte miski asutamislepingus ei takista institutsioone nende poolt vastu võetavates ühistes eeskirjades korraldamast kooskõlastatud tegevust kolmandate riikide suhtes või ette kirjutamast hoiakuid, mida liikmesriigid peavad välissuhtluses võtma (eespool viidatud arvamus 1/94, punktid 78 ja 79 ning eespool viidatud kohtuotsus komisjon vs. Taani, punktid 85 ja 86).
- 124 Siinkohal tuleb meenutada, et ühendusel on üksnes selline pädevus, mis on talle antud, ning et seega peab selline lisandunud ainupädevus, mida ei ole asutamislepingus sõnaselgelt ette nähtud, rajanema kavandatava lepingu ja kehtiva ühenduse õiguse vahelise suhte konkreetsest analüüsist tulenevatel järeldustel, millest nähtub, et sellise lepingu sõlmimine võib tõenäoliselt ühenduse eeskirju mõjutada.
- 125 Teatud juhtudel piisab nii ühenduse eeskirjadega kui kavandatava lepinguga hõlmatud valdkondade uurimisest ja võrdlemisest selleks, et välistada ühenduse eeskirjade igasugune mõjutamine (eespool viidatud arvamus 1/94, punkt 103; eespool viidatud arvamus 2/92, punkt 34 ja eespool viidatud arvamus 2/00, punkt 46).
- 126 Sellegipoolest ei ole vaja, et rahvusvahelise lepingu ja ühenduse õigusnormidega hõlmatud valdkonnad oleksid täielikult kattuvad. Kui tuleb kindlaks teha, kas formuleeringus „valdkond, mis on juba suures osas ühenduse eeskirjadega hõlmatud” (eespool viidatud arvamus 2/91, punktid 25 ja 26) väljendatud kriteerium on täidetud, peab analüüs rajanema mitte ainult kõnealuste eeskirjade ulatusel, vaid ka nende olemusel ja sisul. Samuti tuleb arvesse võtta mitte ainult kõnealuses valdkonnas hetkel kehtivat ühenduse õigust, vaid ka selle arengusuundi, kui need on analüüsi tegemise ajal ette nähtavad (eespool viidatud arvamus 2/91, punkt 25).

- 127 See, et arvesse tuleb võtta mitte ainult ühenduse eeskirjadega hõlmatud valdkonna ulatust, vaid ka nende olemust ja sisu, väljendub ka selgelt Euroopa Kohtu praktikas, mida on meenutatud käesoleva arvamuse punktis 123 ja mille kohaselt võib asjaolu, et nii ühenduse eeskirjad kui rahvusvahelise lepingu sätted kujutavad endast miinimumnõudeid, viia järelduseni, et mõjutamist ei toimu, isegi kui ühenduse eeskirjad ja lepingu sätted hõlmavad sama valdkonda.
- 128 Lõpuks on oluline tagada ühenduse eeskirjade ühetaoline ja järjepidev kohaldamine ning eeskirjadega loodud süsteemi häireteta toimimine, selleks et kindlustada ühenduse õiguse täielik tõhusus.
- 129 Lisaks ei vabasta võimalik algatus ühenduse õiguse ja kavandatava lepingu vaheliste vastuolude vältimiseks kohustusest enne nimetatud lepingu sõlmimist kindlaks teha, kas see võib ühenduse eeskirju mõjutada (vt selle kohta eelkõige eespool viidatud arvamus 2/91, punkt 25 ja eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Taani, punktid 101 ja 105).
- 130 Lepingus nn eraldumisklausli sisaldumine, mille kohaselt nimetatud leping ei mõjuta ühenduse õiguse asjakohaste sätete kohaldamist liikmesriikide poolt, ei ole tagatis, et lepingu sätted ei mõjuta ühenduse eeskirju tänu kummagi vastava kohaldamisala piiritlemisele, vaid vastupidi, võib näida märgina nende eeskirjade mõjutamisest. Selline mehhanism, millega püütakse ennetada igasugust vastuolu lepingu täitmisel, ei ole iseenesest otsustav element, mis võimaldaks lahendada küsimuse, kas ühendusel on ainupädevus selle lepingu sõlmimiseks või kas pädevus kuulub liikmesriikidele — küsimus, millele tuleb vastata enne lepingu sõlmimist (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Taani, punkt 101).

- 131 Lõpuks — õiguslik alus, millel rajanevad ühenduse eeskirjad, täpsemalt EÜ artiklis 65 ette nähtud siseturu häireteta toimimisega seotud tingimus, ei ole iseenesest asjakohased selle kontrollimisel, kas rahvusvaheline leping mõjutab ühenduse eeskirju. Ühendusesisese õigusakti õiguslik alus määratakse kindlaks selle peamise koostisosa alusel, samas kui eeskiri, mille mõjutamist uuritakse, võib olla üksnes selle õigusakti teisejärguline koostisosa. Ühenduse ainupädevuse eesmärk on tagada ühenduse õiguse tõhusus ja selle eeskirjadega kehtestatud süsteemide häireteta toimimine, sõltumata selles asutamislepingu sättes ette nähtud võimalikest piiridest, millele institutsioonid selliste eeskirjade vastuvõtmiseks tuginesid.
- 132 Kui rahvusvaheline leping sisaldab sätteid, mis eeldavad liikmesriikide õigus- või haldusnormide ühtlustamist valdkonnas, milles asutamisleping välistab sellise ühtlustamise, ei ole ühendusel selle lepingu sõlmimiseks vajalikku pädevust. Need ühenduse välispädevuse piirid puudutavad selle pädevuse olemasolu ennast, mitte seda, kas on tegemist ainupädevusega.
- 133 Kõigest eeltoodust tulenevalt on kohane läbi viia igakülgne ja konkreetne analüüs, et kontrollida, kas ühendusel on pädevus sõlmida rahvusvaheline leping ja kas on tegemist ainupädevusega. Sel eesmärgil tuleb arvesse võtta mitte ainult nii ühenduse eeskirjade kui kavandatava lepingu sätetega — niivõrd, kuivõrd need on teada — hõlmatud valdkonda, vaid ka nende eeskirjade ja sätete olemust ja sisu, selleks et tagada, et leping ei saa kahjustada ühenduse eeskirjade ühetaolist ja järjekindlat kohaldamist ja nendega kehtestatud süsteemi häireteta toimimist.

Ühenduse pädevus sõlmida uus Lugano konventsioon

- 134 Arvamuse taotlus ei käsitle ühenduse pädevust sõlmida kavandatav leping, vaid küsimust, kas see pädevus on ainu- või jagatud pädevus. Siinkohal piisab tõdemisest,

et ühendus on juba vastu võtnud ühendusesiseseid eeskirju kohtualluvuse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades, olgu tegemist määrusega nr 44/2001, mis on vastu võetud EÜ artikli 61 punkti c ja artikli 67 lõike 1 alusel, või valdkondlikes õigusaktides sisalduvate erisätetega, nagu määruse nr 40/94 X jaotis või direktiivi 96/71 artikkel 6.

- 135 Määrus nr 44/2001 võeti vastu selleks, et asendada liikmesriikide — v.a Taani Kuningriik — vahel Brüsseli konventsioon. Määrust kohaldatakse tsiviil- ja kaubandusajades määruse artiklis 1 määratletud kohaldamisala piires. Kuna selle eesmärk ja sätted võeti suures osas üle nimetatud konventsioonist, viidatakse edaspidi vajaduse korral sellele, kuidas Euroopa Kohus on kõnealust konventsiooni tõlgendanud.
- 136 Kavandatava lepingu eesmärk on asendada Lugano konventsioon, mida määruse nr 44/2001 viiendas põhjenduses nimetatakse „Brüsseli konventsiooni paralleelkonventsiooniks”.
- 137 Kuigi eespool viidatud kahe konventsiooni muutmise töö tulemuseks olev tekst ning uue Lugano konventsiooni läbirääkimissuunised on teada, tuleb rõhutada, et puudub kindlus vastuvõetava lõpliku teksti osas.
- 138 Nii määrus nr 44/2001 kui kavandatav leping sisaldavad peamiselt kahte osa. Nimetatud lepingu esimene osa sisaldab selliseid kohtualluvuse eeskirju nagu need, mis on määruse nr 44/2001 II peatüki esemeks, ning käesoleva arvamuse punktis 134 mainitud erisätteid. Teine osa sisaldab selliseid kohtuotsuste tunnustamise ja

täitmisega seotud eeskirju nagu need, mis on määruse nr 44/2001 III peatüki esemeks. Neid kahte osa analüüsitakse eraldi.

— Kohtualluvuse eeskirjad

- 139 Kohtualluvuse eeskirja eesmärk on teatavas olukorras kindlaks teha, milline on vaidluse lahendamiseks pädev kohus. Selleks sisaldab eeskiri kriteeriumi, mis võimaldab „siduda” vaidluse kohtuga, mida tunnustatakse pädevana. Seotuse kriteeriumid erinevad kõige sagedamini vaidluse eseme alusel. Kuid need võivad arvesse võtta ka hagi esitamise aega, hagejale või kostjale omaseid tunnusjooni või ka millist tahes muud asjaolu.
- 140 Erinevates õiguskordades kasutatavate seotuse kriteeriumide paljusus tekitab kohtualluvuse eeskirjade vahel vastuolusid. Neid on võimalik lahendada kohalike seaduste sõnaselgete sätetega või mitmete õiguskordade ühiste üldpõhimõtete kohaldamise teel. Võib ka juhtuda, et seadus annab hagejale võimaluse valida mitmete kohtute vahel, mille pädevus tehakse kindlaks mitmetest eraldiseisvatest seotuse kriteeriumidest lähtuvalt.
- 141 Nendest elementidest tuleneb, et rahvusvaheline õigusakt, mis sisaldab eeskirju, mis võimaldavad lahendada vastuolusid erinevate kohtualluvuse eeskirjade vahel, mille on erinevad õiguskorrad erinevaid seotuse kriteeriume kasutades välja töötanud, võib endast kujutada eriti keerulist süsteemi, mis selleks, et olla järjepidev, peab olema võimalikult kõikehõlmav. Väikseimgi lünk nendes eeskirjades võib põhjustada mitmete kohtute konkureeriva pädevuse lahendada sama vaidlus, aga ka kohtuliku

kaitse täieliku puudumise, kui mitte ühtki kohut ei saa tunnustada sellise vaidluse lahendamiseks pädevana.

- 142 Liikmesriikide või ühenduse poolt kolmandate riikidega sõlmitud rahvusvahelistes lepingutes kehtestavad kohtualluvuse konflikti lahendamise eeskirjad tingimata mitte ainult kolmandate riikide, vaid ka liikmesriikide kohtute pädevuse kriteeriumid ning käsitlevad järelikult määrusega nr 44/2001 reguleeritud küsimusi.
- 143 Määruse ja eriti selle II peatüki eesmärk on kohtualluvuse eeskirjade ühtlustamine tsiviil- ja kaubandusajades — mitte ainult ühendusesiseste vaidluste osas, vaid ka vaidluste osas, mis sisaldavad välismaist elementi —, selleks et kõrvaldada siseturu toimimise takistused, mis võivad tuleneda siseriiklike õigusnormide erinevustest selles valdkonnas (vt määruse nr 44/2001 teine põhjendus ja Brüsseli konventsiooni kohta 1. märtsi 2005. aasta otsus kohtuasjas C-281/02: Owusu, EKL 2005, lk I-1383, punkt 34).
- 144 Nimetatud määrus sisaldab kõikehõlmavat süsteemi moodustavat eeskirjade kogumit, mida kohaldatakse mitte ainult erinevate liikmesriikide vahelistele suhetele — niivõrd, kuivõrd need käsitlevad kord erinevate liikmesriikide kohtutes pooleliolevaid menetlusi, kord liikmesriigi kohtute tehtud otsuseid nende tunnustamiseks ja täitmiseks teises liikmesriigis —, vaid ka liikmesriigi ja kolmanda riigi vahelistele suhetele.
- 145 Euroopa Kohus on Brüsseli konventsiooni kohta otsust tehes meenutanud, et kohtualluvuse eeskirjade kohaldamine eeldab välismaist elementi ning et Brüsseli konventsiooni artikli 2 kohaldamise eelduseks olev kõnealuse õigussuhte rahvusvaheline iseloom ei pea tingimata tulenema sellest, et vaidluse põhiküsimuse või vaidluse poolte elu- või asukoha alusel on mitu osalisriiki vaidlusega seotud.

Osalisriigi ja kolmanda riigi seotus näiteks selle alusel, et hageja ja kostja elu- või asukohad on esimeses riigis ja vaidlusalused asjaolud on aset leidnud teises riigis, võib samuti anda õigussuhtele rahvusvahelise iseloomu. Selline olukord võib tõstatada osalisriigis kohtute rahvusvahelise pädevuse kindlakstegemise seotud küsimusi ja see kindlakstegemine kujutabki endast ühte Brüsseli konventsiooni eesmärkidest, nagu nähtub konventsiooni preambuli kolmandast põhjendusest (eespool viidatud Owusu kohtuotsus, punktid 25 ja 26).

- 146 Euroopa Kohus on muu hulgas tõdenud, et Brüsseli konventsiooni eeskirju, mis käsitlevad ainupädevust või kohtualluvuse kohta tehtavat sõnaselget kokkulepet, võib kohaldada ka õigussuhtele, mis puudutavad ainult ühte osalisriiki ja ühte või mitut kolmandat riiki (eespool viidatud Owusu kohtuotsus, punkt 28). Ta märkis ka menetluse peatamist ja seotud menetlusi või tunnustamist ja täitmist reguleerivate Brüsseli konventsiooni eeskirjade kohta, mis puudutavad erinevate osalisriikide kohtutes pooleliolevaid menetlusi või osalisriigi kohtute tehtud otsuseid nende tunnustamiseks ja täitmiseks teises osalisriigis, et selliste menetluste või kohtuotsuste esemeks olevatel vaidlustel võib olla rahvusvaheline iseloom, kui need puudutavad osalisriiki ja kolmandat riiki ning on seeläbi andnud põhjust tugineda Brüsseli konventsiooni artiklis 2 sätestatud kohtualluvuse üldeeskirjale (eespool viidatud Owusu kohtuotsus, punkt 29).

- 147 Selles kontekstis tuleb tõdeda, et määrus nr 44/2001 sisaldab sätteid, mis reguleerivad selle suhet muude ühenduse õiguse olemasolevate või tulevaste sätetega. Nii ei piira selle artikkel 67 nende sätete kohaldamist, millega reguleeritakse kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist konkreetses valdkonnas ja mis sisalduvad ühenduse õigusaktides või selliste õigusaktide kohaselt ühtlustatud siseriiklikes õigusaktides. Nimetatud määruse artikli 71 lõige 1 ei piira ka eespool mainitud valdkondi käsitlevate nende konventsioonide kohaldamist, millega liikmesriigid on juba liitunud. Selles suhtes tuleneb sama artikli lõike 2 punktist a, et

määrus ei takista konventsiooniga ühinenud liikmesriigi kohtul saamast pädevust nimetatud konventsiooni kohaselt isegi juhul, kui kostja alaline elu- või asukoht on teises liikmesriigis, mis ei ole selle konventsiooniga ühinenud.

- 148 Võttes arvesse määrusega nr 44/2001 väljatöötatud kohtualluvuse konflikti lahendamise eeskirjade süsteemi kõikehõlmavust ja järjepidevust, tuleb määruse artikli 4 lõiget 1, mille kohaselt „[k]ui kostja alaline elu[- või asu]koht ei ole liikmesriigis, tehakse iga liikmesriigi kohtute pädevus kooskõlas artiklitega 22 ja 23 kindlaks selle liikmesriigi seaduste kohaselt” [täpsustatud tõlge], tõlgendada selliselt, et see on osa määrusega kehtestatud süsteemist, kuivõrd sellega reguleeritakse võimalikku olukorda viitega selle liikmesriigi seadustele, mille kohtus menetlus toimub.
- 149 Mis puudutab nimetatud viidet kõnealustele siseriiklikele seadustele, siis isegi kui oletada, et see võib olla aluseks liikmesriikide pädevusele sõlmida rahvusvaheline leping, tuleb siiski tõdeda, et vastavalt nimetatud artikli 4 lõike 1 sätetele on ainus kasutatav kriteerium kostja alaline elu- või asukoht, kui ei tule kohaldada määruse artikleid 22 ja 23.
- 150 Pealegi võib kavandatud leping, isegi kui see järgib määruse nr 44/2001 artikli 4 lõikes 1 sätestatud eeskirja, siiski minna vastuollu nimetatud määruse teiste sätetega. Nii võib see leping juriidilise isiku puhul, kes on vaidluses kostja ja kelle asukoht on väljaspool liikmesriiki, kostja elu- või asukoha kriteeriumi kasutades minna vastuollu nimetatud määruse sätetega, mis käsitlevad filiaale, esindusi või muid üksusi, mis ei ole õigussubjektid, nagu artikli 9 lõikega 2 kindlustuslepingu alaste vaidluste osas, artikli 15 lõikega 2 tarbijalepinguid puudutavate vaidluste osas või artikli 18 lõikega 2 töölepingute alaste vaidluste osas.

- 151 Nii tuleneb juba üksnes määruse nr 44/2001 uurimisest, et kohtualluvuse eeskirjade kõikehõlmava ja järjepideva süsteemi tõttu, mille see sätestab, võib mis tahes rahvusvaheline leping, millega kehtestatakse samuti määruses sätestatu laadne kohtualluvuse konflikti lahendamise eeskirjade kõikehõlmav süsteem, mõjutada nimetatud kohtualluvuse eeskirju. Sellegipoolest tuleb jätkata analüüsi kavandatava lepingu uurimisega, et kontrollida, kas see kinnitab niisugust järeldust.
- 152 Uuel Lugano konventsioonil on määrusega nr 44/2001 sama ese, kuid selle ruumiline kohaldamisala on ulatuslikum. Selle sätted loovad samasuguse süsteemi nagu määrus nr 44/2001, iseäranis kasutades samu kohtualluvuse eeskirju, mis enamiku Euroopa Kohtule märkusi esitanud valitsuste arvates tagab õigusinstrumentide vahelise seotuse ning seega välistab ühenduse eeskirjade igasuguse mõjutamise konventsiooni poolt.
- 153 Kuigi ühenduse eeskirjade ja kavandatava lepingu sätete esemete ja sõnastuste samasus on elemendid, mida tuleb arvesse võtta selle kontrollimisel, kas leping mõjutab nimetatud eeskirju, ei saa nimetatud elemendid üksi sellegipoolest tõendada mõjutamise võimaluse puudumist. Mis puudutab samade kohtualluvuse eeskirjade kohaldamisest tulenevat järjepidevust, siis see ei tähenda sama, mida mõjutamise puudumine, kuna kavandatavas lepingus ettenähtud kohtualluvuse eeskirja kohaldamine võib viia selleni, et määratakse teine pädev kohus kui see, mis oleks määratud määruse nr 44/2001 sätete alusel. Seega kui uus Lugano konventsioon sisaldab määruse nr 44/2001 artiklitega 22 ja 23 samaseid artikleid ja viib sel alusel konventsiooni osaliseks oleva kolmanda riigi kohtu määramiseni pädevaks kohtuks, kuigi kostja alaline elu- või asukoht on liikmesriigis, siis konventsiooni puudumisel oleks pädev liikmesriigi kohus, samas kui konventsiooni olemasolu korral on pädev kolmanda riigi kohus.
- 154 Uus Lugano konventsioon sisaldab eraldumisklauslit, mis on analoogne kehtiva konventsiooni artiklis 54b sisalduvaga. Sellegipoolest, nagu mainiti käesoleva arvamuse punktis 130, ei võimalda selline klausel, mille eesmärk on kahe õigusinstrumenti kohaldamisel vastuolusid ära hoida, iseenesest vastata kavandatava

lepingu sõlmimisele eelnevale küsimusele, kas ühendusel on ainupädevus seda sõlmida. Vastupidi, selline klausel võib näida märgina, et esineb oht, et nimetatud lepingu sätted võivad ühenduse eeskirju mõjutada.

- 155 Pealegi, nagu märkis komisjon, on eraldumisklauslil rahvusvahelise eraõiguse alases rahvusvahelises lepingus eriline iseloom ja see on erinev klassikalisest eraldumisklauslist. Käesoleval juhul ei ole eesmärk tagada määruse nr 44/2001 kohaldamine iga juhtumi puhul, kui see on kohaldatav, vaid reguleerida järjepidevalt nimetatud määruse ja uue Lugano konventsiooni vahelist suhet.
- 156 Lisaks tuleb mainida, et Lugano konventsiooni artikli 54b lõikes 1 sisalduv eraldumisklausel hõlmab sama artikli lõike 2 punktides a ja b ette nähtud erandeid.
- 157 Lugano konventsiooni artikli 54b lõike 2 punkt a näeb ette, et konventsiooni kohaldatakse igal juhul, kui kostja alaline elu- või asukoht on konventsiooni osalisriigis, mis ei ole Euroopa Liidu liige. Seega näiteks juhul, kui kostja on juriidiline isik, kellel on liikmesriigis filiaal, esindus või muu üksus, mis ei ole õigussubjekt, võib see säte mõjutada määruse nr 44/2001 kohaldamist, eriti mis puudutab selle artikli 9 lõiget 2 kindlustuslepingualaste vaidluste osas, artikli 15 lõiget 2 tarbijalepinguid puudutavate vaidluste osas ja artikli 18 lõiget 2 töölepingualaste vaidluste osas.
- 158 Sama kehtib Lugano konventsioonis ette nähtud eraldumisklausli kahe ülejäänud erandi suhtes, st vastavalt artikli 54b lõike 2 punkti a lõpuosale, kui konventsiooni artiklid 16 ja 17, millest esimene käsitleb ainupädevust ja teine kokkulepet

kohtualluvuse kohta, annavad pädevuse sellise osalisriigi kohtutele, mis ei ole Euroopa Liidu liige, ning vastavalt artikli 54b lõike 2 punktile b menetluse peatamise ja seotud menetluste valdkonnas — nii nagu need on sätestatud sama konventsiooni artiklites 21 ja 22 —, kui nõuded esitatakse osalisriigis, mis ei ole Euroopa Liidu liige, ja osalisriigis, mis on Euroopa Liidu liige. Nimetatud konventsiooni kohaldamine nende erandite raames võib takistada määruses nr 44/2001 ette nähtud kohtualluvuse eeskirjade kohaldamist.

- 159 Mõned valitsused, sealhulgas Portugali valitsus, väidavad, et nimetatud erandid ei saa kahtluse alla seada liikmesriikide pädevust sõlmida kavandatav leping, kuivõrd selline pädevus tuleb kindlaks määrata selle lepingu põhisätetega. Samas väidab Iirimaa, et piisaks sellest, kui ühendus üksi peaks läbirääkimisi neid erandeid puudutava sätte üle ning liikmesriikidele jääks pädevus otsustada lepingu muude sätete üle.
- 160 Sellegipoolest tuleb rõhutada, et nagu märgiti käesoleva arvamuse punktides 151–153, võivad kavandatava lepingu põhisätted mõjutada määruses nr 44/2001 ette nähtud kohtualluvuse eeskirjade kõikehõlmavust ja järjepidevust. Iirimaa poolt esile toodud eraldumisklausli erandid ning ühenduse esindatuse vajadus läbirääkimistel annavad tunnistust ühenduse eeskirjade mõjutamisest kindlatel asjaoludel.
- 161 Uue Lugano konventsiooni kohtualluvuse eeskirju käsitlevate sätete analüüsis nähtub, et need sätted mõjutavad kohtualluvust ja nende eeskirjadega kehtestatava süsteemi häireteta toimimist käsitlevate ühenduse eeskirjade ühetaolist ja järjepidevat kohaldamist.

— Kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist tsiviil- ja kaubandusasjades käsitlevad eeskirjad

- 162 Enamik Euroopa Kohtule märkusi esitanud valitsusi väidab, et kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist tsiviil- ja kaubandusasjades käsitlevad eeskirjad kujutavad endast kohtualluvuse eeskirjadest eraldatavat valdkonda, mistõttu on õigustatud eraldiseisev analüüs selle kohta, kuidas kavandatav leping mõjutab ühenduse eeskirju. Selles suhtes väidavad nad, et määruse nr 44/2001 kohaldamisala on piiratud, kuna tunnustamine puudutab üksnes teistes liikmesriikides tehtud kohtuotsuseid, ning et mis tahes teistsuguse kohaldamisalaga leping — niivõrd, kuivõrd see käsitleks „ühendusest väljaspool” tehtud kohtuotsuseid — ei saaks ühenduse eeskirju mõjutada.
- 163 Sellegipoolest, nagu väidavad teised valitsused ning parlament ja komisjon, tuleb tõdeda, et kohtualluvuse eeskirjad ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist käsitlevad eeskirjad, mis sisalduvad määruses nr 44/2001, ei kujuta endast eraldiseisvaid ja autonoomseid tervikuid, vaid on omavahel tihedalt seotud. Nagu komisjon kohtuistungil meenutas, on nimetatud määruse artikli 33 lõikes 1 sätestatud tunnustamise ja täitmise lihtsustatud mehhanism, mille kohaselt liikmesriigis tehtud kohtuotsust tunnustatakse teistes liikmesriikides ühegi erimeetluse järgimist nõudmata, ning mis viib sama määruse artikli 35 lõike 3 alusel põhimõtteliselt otsuse teinud liikmesriigi kohtute pädevuse kontrolli puudumiseni, õigustatud liikmesriikide vastastikuse usaldusega, eriti usaldusega, mida selle riigi kohus, kus tunnustamist taotletakse, osutab otsuse teinud riigi kohtule, võttes eriti arvesse nimetatud määruse II peatükis sätestatud otsese kohtualluvuse eeskirju. Brüsseli konventsiooni osas märgitakse nimetatud konventsiooni kohta Jenard'i koostatud aruandes (EÜT 1979, C 59, lk 1, 46) järgmist: „II jaotises kehtestatud väga ranged kohtualluvuse eeskirjad ja tagatised, mille artikkel 20 annab kostjale, kelle suhtes on tehtud tagaseljaotsus, võimaldasid kohtul, kellelt tunnustamist või täitmist taotletakse, mitte nõuda otsuse teinud kohtu pädevuse kontrollimist”.

- 164 Määruse nr 44/2001 mitmed sätted annavad tunnistust kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning kohtualluvuse eeskirjade vahelisest seosest. Nii võib otsuse teinud kohtu pädevuse kontroll toimuda erandina määruse artikli 35 lõike 1 alusel, kui kõne all on nimetatud määruse sätted, mis käsitlevad ainupädevust ning pädevust kindlustus- ja tarbijalepingute valdkonnas. Sama määruse artikli 71 lõike 2 punkt b ja artikkel 72 kehtestavad samuti sellise suhte kohtualluvuse eeskirjade ja kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist käsitlevate eeskirjade vahel.
- 165 Lisaks näevad määruse nr 44/2001 sätted ette vastuolude võimalused samade poolte suhtes erinevates kohtutes tehtud otsuste vahel. Nimetatud määruse artikli 34 punkt 3 täpsustab, et otsust ei tunnustata, kui see on vastuolus kohtuotsusega, mis on tehtud nendesamade asjaosaliste vahelise vaidluse puhul selles liikmesriigis, kus tunnustamist taotletakse, ning sama artikli punkt 4 näeb ette, et otsust ei tunnustata, kui see on vastuolus varem sama hagi põhjal samu asjaosalisi hõlmavas asjas teises liikmesriigis või kolmandas riigis tehtud otsusega, kui varasem kohtuotsus vastab taotluse saanud liikmesriigis tunnustamiseks vajalikele tingimustele.
- 166 Lisaks, nagu täpsustati käesoleva arvamuse punktis 147, reguleerib nimetatud määruse artikkel 67 sellega kehtestatud süsteemi suhet mitte ainult muude ühenduse õiguse olemasolevate või tulevaste sätetega, vaid ka olemasolevate konventsioonidega, mis mõjutavad ühenduse eeskirju, mis käsitlevad kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist, olenemata sellest, kas need konventsioonid sisaldavad kohtualluvuse eeskirju või kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist käsitlevaid sätteid.
- 167 Mis puudutab määruse nr 44/2001 artiklis 71 mainitud konventsioone, mille osalised liikmesriigid on, siis selle artikli lõike 2 punkti b esimene lõik näeb ette, et „liikmesriigi kohtus konkreetset valdkonda käsitlevas konventsioonis sätestatud kohtualluvuse kohaselt tehtud kohtuotsust tunnustavad ja täidavad teised liikmes-

riigid käesoleva määruse kohaselt”. Sama sätte teine lõik ütleb, et „[k]ui konkreetset valdkonda käsitlev konventsioon, millega on ühinenud nii otsuse teinud liikmesriik kui ka taotluse saanud liikmesriik, sisaldab kohtuotsuste tunnustamise või täitmise tingimusi, kohaldatakse neid tingimusi”. Lõpuks sätestab nimetatud määruse artikkel 72, et määrus „ei mõjuta kokkuleppeid, millega liikmesriigid kohustusid enne käesoleva määruse jõustumist Brüsseli konventsiooni artikli 59 kohaselt mitte tunnustama eelkõige teises kõnealuse konventsiooni osalisriigis tehtud kohtuotsust isiku kohta, kelle alaline või peamine elu[- või asu]koht on selles kolmandas riigis, kui artiklis 4 sätestatud juhtudel võis kohtuotsus põhineda üksnes kõnealuse konventsiooni artikli 3 teises lõigus ettenähtud pädevusel”. [täpsustatud tõlge]

168 Seega nähtub üksnes määruse nr 44/2001 uurimisest, et kuna sellega kehtestatakse kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kõikehõlmav ja järjepidev süsteem, siis võib niisugune leping nagu kavandatav leping — olenemata sellest, kas see sisaldab kohtute pädevusega või kohtuotsuste tunnustamise ja täitmisega seotud sätteid — tõenäoliselt nimetatud eeskirju mõjutada.

169 Uue Lugano konventsiooni lõpliku teksti puudumise tõttu uuritakse selle võimalikku mõju ühenduse eeskirjadele kehtiva Lugano konventsiooni sätteid näitena aluseks võttes.

170 Nimetatud konventsiooni artikli 26 esimene lõik sätestab põhimõtte, mille kohaselt tunnustatakse osalisriigis tehtud kohtuotsust teistes osalisriikides, nõudmata ühegi erimenetluse järgimist. Selline põhimõte mõjutab ühenduse eeskirju, kuna see laiendab kohtuotsuste ilma erimenetluseta tunnustamise kohaldamisala, suurendades niisuguste juhtumite arvu, milles tunnustatakse ühendusse mittekuuluvate riikide kohtuotsuseid, kusjuures nende riikide kohtute pädevus ei tulene määruse nr 44/2001 sätete kohaldamisest.

- 171 Mis puudutab sellise eraldumisklausli olemasolu kavandatavas lepingus, nagu sisaldub Lugano konventsiooni artikli 54b lõikes 1, siis ei tundu — nagu nähtub käesoleva arvamuse punktides 130 ja 154 —, et see klausel võiks muuta nimetatud tõdemust osas, mis on seotud ühenduse ainupädevusega sõlmida nimetatud leping.
- 172 Kõikidest eeltoodud asjaoludest järeldub, et kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist tsiviil- ja kaubandusajades käsitlevad ühenduse eeskirjad on lahutamatud kohtualluvuse eeskirjadest, millega koos need moodustavad kõikehõlmava ja järjepideva süsteemi, ning et uus Lugano konventsioon mõjutab ühenduse eeskirjade ühetaolist ja järjepidevat kohaldamist nii selles osas, mis puudutab kohtualluvust, kui ka osas, mis puudutab kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist ning nende eeskirjadega kehtestatud kõikehõlmava süsteemi häireteta toimimist.
- 173 Kõikidest esitatud kaalutlustest järeldub, et ühendusel on ainupädevus sõlmida uus Lugano konventsioon.

Eeltoodust tulenevalt annab Euroopa Kohus (täiskogu) järgmise arvamuse:

Uue Lugano konventsiooni kohtualluvuse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades sõlmimine, nii nagu see on kavandatud arvamuse taotluse punktides 8–12, mida on korratud käesoleva arvamuse punktis 26, kuulub täielikult Euroopa Ühenduse ainupädevusse.

Allkirjad.